

Torsdagen den 13 februari

Kl. 12.00–16.12

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 23 januari justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2019/20:324

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:324 Pilotprojekt som bygger på LOV
av Ali Esbati (V)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 17 mars 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 11 februari 2020

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Susanne Södersten

Expeditionschef

§ 3 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Redogörelse

2019/20:RAR1 till konstitutionsutskottet

§ 4 Återkoppling vid rapportering om misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism och vissa andra frågor

Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU32

Återkoppling vid rapportering om misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism och vissa andra frågor (prop. 2019/20:55) föredrogs.

Anf. 1 FREDRIK STENBERG (S):

Fru talman! Kammaren har i dag att behandla betänkandet *Återkoppling vid rapportering om misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism och vissa andra frågor*. Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag.

Penningtvätt är ett mycket allvarligt brott. Ofta begås det för att dölja annan kriminell verksamhet. Penningtvätt är nära kopplad till skattebrott, till illegala marknader och till verksamheter som utnyttjar människor, skadar vår ekonomi, undergräver våra välfärdssystem och urholkar samhällets tillit och sammanhållning. I likhet med annan kriminalitet saknas inte fantasi hos de kriminella. Samhället måste hela tiden arbeta för att hinna i fatt, komma åt, lagföra och förebygga, vilket också har gjorts och görs.

Därför är det glädjande att det är ett enigt utskott som står bakom betänkandet här i dag. Det är en styrka att vi gemensamt kan enas i arbetet med att bekämpa penningtvätt.

Det aktuella förslaget handlar om ett förtydligande i penningtvättslagen. Det föreslås att finanspolisen i de fall det är möjligt ska ge lämplig återkoppling till verksamhetsutövare om effektiviteten och uppföljningen av rapporter om misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism. Det är ett viktigt steg för att ytterligare stärka medvetenheten och sprida kunskap bland de företag som omfattas av penningtvättslagen.

Europeiska kommissionen har ifrågasatt om det fjärde penningtvättsdirektivet fullt ut har genomförts i svensk rätt. Därför förtydligas även definitionerna av viktig offentlig funktion och behörig beslutsfattare. Därtill förtydligas att verksamhetsutövare som tillhandahåller livförsäkringar ska identifiera förvärvaren och förvärvarens verkliga huvudman och kontrollera identiteten på dessa.

De senaste åren har riksdag och regering tagit viktiga steg för att stärka arbetet mot penningtvätt. År 2017 antogs en ny penningtvättslag. Polisen har tillsatt en ny samordningsfunktion. Finansinspektionen har fått 80 miljoner kronor i ökade resurser för att bland annat stärka banktillsynen och penningtvättsbekämpningen. I budgetpropositionen för 2020 antogs ökade anslag till Finansinspektionen med 10 miljoner och länsstyrelserna med 12 miljoner för att de ska kunna förbättra sin tillsyn ytterligare. Listan kan göras lång.

Fru talman! För att stoppa penningtvätten krävs ett hängivet och uthålligt arbete. Med det här förslaget tar vi nu ytterligare steg i det arbetet. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 11.)

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU14

Riksrevisionens rapport om styrningen av rättskedjan (skr. 2019/20:44)
föredrogs.

*Riksrevisionens
rapport om styrningen
av rättskedjan*

Anf. 2 MAGDALENA SCHRÖDER (M):

Fru talman! Det grova våldet har nått historiskt höga nivåer i Sverige. Det vi kallar för ”skjutningar” och ”sprängningar”, trots att det egentligen är mord eller mordförsök och bombdåd, har blivit så vanligt förekommande att det ibland bara ges en notis i tidningarna. Enligt Brottsförebyggande rådet inträffade 257 sprängningar under 2019. Det är nästan 5 sprängningar per vecka. Polisen behöver stärkas avsevärt för att ha förmåga att bekämpa gängen och utreda brottslighet.

Men, fru talman, det går givetvis inte att betrakta polisen enskilt. Hela rättskedjan måste tas hänsyn till. När satsningar görs på polisen får det effekter för Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar och Kriminalvården. För att inte flaskhalsar ska uppstå behöver styrningen av myndigheterna vara sammanhållen och präglas av en helhetssyn, dels för att åstadkomma en effektiv och rättssäker lagföring, dels för att stärka det återfallsförebyggande arbete som Kriminalvården bedriver, men framför allt för att alla de människor som blivit utsatta för brott ska få upprättelse. Rättsväsendets samlade kapacitet att stoppa kriminaliteten måste stärkas.

Fru talman! I dag debatterar vi regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens granskningsrapport *Styrningen av rättskedjan*. Riksrevisionen konstaterar i sin granskning att det förvisso finns arbetsprocesser vilka skapar förutsättningar för ett rättskedjeperspektiv men konstaterar också att det finns inbyggda risker vilka försämrar förutsättningarna för ett rättskedjeperspektiv.

Ett riskområde som nämns är Justitiedepartementets interna organisation och ansvarsfördelning, som riskerar att leda till att rättskedjan endast i begränsad omfattning behandlas samlat. Riksrevisionen pekar på att rättskedjeperspektivet är frånvarande i regleringsbrev och att målformuleringar i första hand rör enskilda myndigheter, vilket leder till att verksamhetsplaner tenderar att bli myndighetsnära. Riksrevisionen skriver också att det i fråga om resursfördelning mellan och inom departement tas låg hänsyn till rättskedjan.

Fru talman! Det här låter ju byråkratiskt, men i praktiken är de risker som beskrivs i granskningen risker som kan skapa flaskhalsar mellan rättskedjans myndigheter och därmed försämma den samlade kapaciteten att stoppa kriminaliteten.

257 sprängningar, 334 skjutningar, ett ökat antal våldtäkter och en ökning av ungdomsrånen med hela 30 procent är – för att uttrycka det mildt, fru talman – helt oacceptabelt. Och detta är bara ett axplock av statistiken endast för 2019. Så här får det bara inte fortsätta. Ska vi lyckas vända utvecklingen måste regeringens styrning av rättskedjans myndigheter präglas av långsiktighet och ett helhetsperspektiv. Därför vill jag avsluta med att yrka bifall till reservation 1.

Anf. 3 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Vi har i dag att fatta beslut om Riksrevisionens granskning av hur ytterst regeringen styr rättskedjan och de rättsvårdande myndigheterna. Det handlar om regeringen, Regeringskansliet, polisen, åklagare, domstolarna och Kriminalvården.

Varför är då detta viktigt? Ja, förstås för att det här är en sammanhängande kedja. Vad kan hända om det inte fungerar? Man kan förstås inte bara satsa i ena änden av rättskedjan. Man kan inte bara satsa på fler poliser och inte vidta några flera åtgärder. Då kan det leda till stopp i domstolar, långa häktningstider eller överfulla fängelser.

När satsningar görs på polisen kommer det att innebära följdverkningar för övriga myndigheter i rättskedjan. Verksamheterna hänger ihop, och de olika myndigheterna påverkas av varandras arbete. För att inte flaskhalsar ska uppstå måste styrningen av myndigheterna vara sammanhållen och präglas av en helhetssyn.

Detta kan tyckas vara en något grov beskrivning av skeendet. Naturligtvis sker det flera processer inom Regeringskansliet och inom myndigheterna för att det här ska fungera. De processerna kan tyckas små, men de är ack så viktiga, vilket Riksrevisionen påtalar.

Fru talman! Regeringskansliet och dess medarbetare ska naturligtvis göra regelbundna avstämningar i arbetet för att se till att helhetsperspektivet i rättskedjan ska garanteras. Riksrevisionen påpekar att det i många fall ligger på enskilda medarbetare, och rutinerna brister i när och varför avstämningar ska göras.

Det framgår också av Riksrevisionens rapport att det i Regeringskansliet och på myndigheterna saknas principer för bedömning av behovet av avstämning med andra handläggare, budgetsamordnare och analysfunktioner. Det riskerar att leda till inkonsekvens och oförutsebarhet eftersom ansvaret ofta hamnar hos enskilda handläggare, och så kan vi inte ha det.

Regeringen medger också brister i dokumentationen av hur arbetet bedrivs. Centerpartiet anser att regeringen behöver förtydliga och skärpa rutiner och riktlinjer för hur behovet av avstämning och uppföljning av helhetsperspektivet i rättskedjan ska tillgodoses. En sådan åtgärd menar vi är nödvändig för att säkerställa kontinuitet och fokus i styrningen av rättskedjan.

Vad kan det få för konsekvenser om det inte finns tydliga riktlinjer när avstämningar och analyser ska göras för vad de ska behandla? Då kommer rättskedjeperspektivet att få stryka på foten till förmån för enskilda fokusfrågor. Det kan leda till en ineffektivitet.

Fru talman! I ett större perspektiv bedömer Riksrevisionen att styrdokument för olika myndigheter endast i begränsad omfattning har ett helhetsperspektiv när det kommer till rättskedjan. Rättskedjeperspektivet är inte särskilt närvarande, utan målformuleringar med mera får vad man kan kalla en myndighetsnära inriktning.

Riksrevisionen konstaterar i rapporten att kopplingarna till rättskedjeperspektivet minskat under senare år såväl i särskilda uppdrag till myndigheterna som i regleringsbrev.

Regeringen hänvisar i sitt svar till andra i och för sig vällovliga åtgärder som vidtagits med samma syfte, såsom utvärderings- och prognosuppdrag till Statskontoret och Brottsförebyggande rådet. Regleringsbrevet spelar emellertid, menar jag, en sådan central roll i styrningen av myndig-

heterna att dessa bör tydliggöras ytterligare med ett klart fokus på samordning inom rättskedjan. Centerpartiet menar därför att regeringen snarast måste åtgärda den påtalade bristen i regleringsbrevet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 4 MATTIAS INGESON (KD):

Fru talman! En förutsättning för att kampen mot brottsligheten ska bli framgångsrik är att rättsväsendets aktörer i den så kallade rättskedjan lyckas med sina huvuduppgifter att utreda brott, gripa misstänkta och döma de skyldiga. Om inte styrningen, samordningen och fördelningen av resurser fungerar från polis och åklagare till domstolar och Kriminalvården kommer arbetet mot kriminaliteten i samhället att bli mindre effektivt med ökad otrygghet som följd.

När polisen nu byggs ut behöver åklagarna åtala fler och domstolarna hantera fler mål, och Kriminalvården får fler att låsa in. Då är det viktigt att de olika verksamheterna i kedjan får tillräckliga resurser.

Regeringen har följt KD-M-budgetens anslagstrappa så som vi förberedde den förra året. Det innebär att polisen kommer få avsevärda tillskott 2020 och 2021. Men 2022 tycks det vara stopp. Regeringens budget är dessvärre otillräcklig för Åklagarmyndigheten och domstolarna.

Men effektivitet handlar inte bara om mängden pengar. Det handlar om prioriteringar, fördelning och styrning. Den organiserade brottsligheten måste mötas av ett ännu bättre organiserat rättsväsen.

Enligt Riksrevisionen finns en medvetenhet om behovet av ett kedjeperspektiv inom Justitiedepartementet och berörda myndigheter, men styrningen tar ändå inte tillräcklig hänsyn till konsekvenser och effektivitet i hela rättskedjan.

Riksrevisionen pekar på att Justitiedepartementets interna ansvarsfördelning och rutiner medför inbyggda risker för försämrat helhetsperspektiv och samverkan. Man konstaterar vidare att regeringens och myndigheternas övergripande styrdokument delvis präglas av ett kedjetänk men att målformuleringar och uppföljningar i begränsad omfattning länkar ihop de olika verksamheterna inom rättskedjan.

Kedjeperspektivet har inte heller varit framträdande i resursfördelningen mellan och inom myndigheterna. Jag citerar från Riksrevisionens egen sammanfattning: ”Myndigheterna tycks inte i någon större omfattning beakta varandra eller kedjan som helhet i de överväganden som görs inför äskanden och intern fördelning.”

Riksrevisionen konstaterar vidare att det behövs övergripande uppföljning och analyser av rättskedjan i både budgetarbetet och i det löpande arbetet för att säkerställa styrning mot en effektiv rättskedja.

Fru talman! Jag ska citera Riksrevisionen igen: ”Analysfunktionen och budgetsamordningsfunktionen inom Justitiedepartementet fyller delvis detta behov.” Sammanfattningsvis rekommenderar Riksrevisionen regeringen att tydliggöra sin styrning med ett mer långsiktigt rättskedjefokus, att säkerställa tillgången till uppföljning och analys och att öka helhetsperspektivet i kontakten med berörda myndigheter.

Prot. 2019/20:74
13 februari

*Riksrevisionens
rapport om styrningen
av rättskedjan*

I sin skrivelse som svar på rapporten från Riksrevisionen välkomnar regeringen granskningen som ett värdefullt underlag i det fortsatta arbetet. Regeringen instämmer helt i rekommendationen om ökat helhetsperspektiv i kontakterna med de andra myndigheterna men instämmer bara delvis i övriga rekommendationer.

I skrivelsen räknar regeringen sedan upp en lång rad uppdrag och åtgärder som har delats ut, genomförts eller pågår. Mycket av det som beskrivs är relevant och rimligt, men det blir ändå otydligt. Regeringen verkar vara lite för nöjd.

I utskottets ställningstagande sägs sammanfattningsvis följande: "Utskottet ser positivt på de åtgärder som regeringen har vidtagit och avser att vidta, och utgår från att regeringen fortsätter att prioritera frågan."

"Inte tillräcklig", "begränsad omfattning", "delvis", "delvis" och "delvis" är ord som dröjer sig kvar när man har läst rapporten. Om vi vill besegra brottsligheten går det inte att satsa halvhjärtat. Återigen: Organiserad brottslighet måste mötas av ett ännu bättre organiserat rättsväsen!

Fru talman! Vi kristdemokrater känner oss inte trygga med att man bara "utgår från", som det står i betänkandet, att regeringen fortsätter att prioritera frågan. Vi kan inte bara utgå från att det blir så. Uppdraget behöver vara betydligt tydligare.

Vi anser att regeringen behöver förtydliga och skärpa sina rutiner och riktlinjer för hur behovet av avstämning och uppföljning av helhetsperspektivet i rättskedjan ska tillgodoseas. Jag yrkar därför bifall till reservation nr 1.

Anf. 5 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Rättsväsendet är på allas läppar dessa dagar, tyvärr får man väl säga. Vi har nu att behandla en viktig rapport om den så kallade rättskedjan. Det är ett begrepp som jag tycker är lite slarvigt. Ofta inbegrips till exempel Domstolsverket i detta. Det är inte någon del i en kedja. Det är en helt egen oberoende myndighet.

Däremot är det viktigt att andra enheter som är tydligare brottsbekämpande, till exempel polis, åklagare och ytterst kriminalvård, samarbetar effektivt och att vi härifrån, i den mån vi styr över regeringen, ser till att pengarna och resurserna används väldigt effektivt.

Rättsstaten är så viktig. Den är ett fundament i hela den liberala tanken att människor ska få rätt och kunna kräva rätt. Tryggheten ska gälla alla och inte bara de som är starka.

Vi har nu en kraftig uppbyggnad av rättsväsendet, inte minst till följd av det januariavtal som vägleder budgetarbetet, där vi kommer att se kanske 5, 6 eller 7 miljarder ytterligare under mandatperioden för att förstärka rättsväsendet. Då är det viktigt att vi håller i pengarna. Vi ska se till att vi får – ursäkta mig – rätt pang för pengarna. Med detta menar jag naturligtvis att vi ska jobba så effektivt som möjligt.

Det behövs. Vi vet vilket utsatt läge vi har. Vi har en grov brottslighet som växer till sig och som är mer hänsynslös. Sprängningar och skjutningar sticker i höjden. Vi ser ungdomar som far fruktansvärt illa, och då pratar jag både om brottsoffer och om gärningspersoner. Vi pratar om barn som är svårt störda och som det för länge sedan har gått åt pipan för när vi pratar om ungdomsrånen.

När man lyssnar på rikspolischefen, som flera i utskottet har gjort i dag, hör man att berättelserna utifrån fältet är ganska speciella. Det är 12- och 13-åriga ungar som ser sig som gangstrar. I kölvattnet av den stora satsningen Rimfrost mot organiserad brottslighet dyker det upp gärningspersoner som är åtta år gamla och brottsoffer som är sju år gamla. Åtta och sju år – man undrar var föräldrarna är. Vad händer i skolan? Vad händer i socialtjänsten? Allt detta gör att det är ett mycket allvarligt läge. Vi kan dessutom lägga till internationaliseringen, som gör att vi i ett gränslöst Europa och i en globaliserad tid måste jobba ännu mer effektivt.

Därför är rapporten viktig, och kritiken är riktig. Det är allvarligt att den behöver fastställas. Liberalerna har deltagit. Jag yrkar, fru talman, bifall till reservationen.

Vi tycker att det här måste tas på allvar. Det som sägs är att vi för till resurser och nya verktyg för tidigare ingripanden. Vi skärper straffen, och vi förändrar regelverket inte minst när det gäller unga personer. Vi behöver göra ännu mer för att det ska vara tidigare och tydligare.

Det är ledarskapet som måste till. Kritiken är ganska omfattande mot Justitiedepartementet och därmed regeringen. Det handlar om ett bristande ledarskap. Det saknas vägledande principer för hur underordnade tjänstemän på departementet ska agera. Det saknas alltså vägledande principer! Människor måste tydligen gå omkring på Justitiedepartementet och fråga: Vad ska jag göra? De vet inte det. Det ska ju ledarskapet bestämma. Detta är den första allvarliga kritiken. Den måste regeringen agera på, för det slösas med medborgarnas skattepengar.

Den andra kritiken gäller att Riksrevisionen är orolig över att den otydliga interna organisationen gör att man inte kommer fram med produkter i tid, utan de kommer i otid. Det är en kritik som vi ofta framför här i kammaren, inte minst från liberalt håll. Det går för sakta. Saker bereds och bereds.

När det gäller kritiken kan man läsa vad Riksrevisionen har skrivit om varför det ser ut så här: Det saknas vägledande principer, och det är bristande ledarskap. Det kan inte tolkas på något annat sätt, fast man lindar in det i lite konsultsvenska. Sedan handlar det om att den interna organisationen brister. Det är väldigt allvarligt, fru talman.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

(Applåder)

Anf. 6 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Sverige är i grunden ett tryggt land, men vi har problem som måste mötas med kraft. Därför har vi skärpt lagarna för att bekämpa terrorism, för att knäcka den organiserade brottsligheten och för att få mäns våld mot kvinnor att upphöra.

Vi har här i kammaren fattat beslut om ett femtiotal straffskärpningar och bland annat skärpt straffet för grovt vapenbrott, vilket har femfaldigat antalet som häktas på sådana misstankar. Vi har också skärpt straffen för bland annat grovt rån, för grov och synnerligen grov misshandel och för de allvarligaste narkotikabrotten.

Vi har ökat antalet häktesplatser, infört en ny sexualbrottslagstiftning som bygger på samtycke och inte minst gjort historiska satsningar på polisen. Myndigheten tilldelas nu de största anslagshöjningar som någonsin

gjorts med ett tydligt mål: att växa med 10 000 polisanställda fram till 2024.

Vid årsskiftet 2019 var det över 31 000 anställda i myndigheten – den högsta siffran någonsin såväl på totalen som uppdelat i antal poliser och antal civilanställda. Det här är en ökning med nästan 3 500 anställda sedan december 2015. Allt detta är viktiga delar av en rättskedja och ett starkt rättsväsen.

Fru talman! Oron för brott och kriminellas framfart påverkar hela vårt samhälle, arbetslivet, förtroendet vi känner för rättsapparaten och tilliten människor emellan. Därför måste samhället reagera tydligt mot brott och regelöverträdelser. Straff ska vara kännbara och upptäcktsrisken stor. För att bekämpa brott och skapa trygghet är det viktigt med väl fungerande och kraftfulla myndigheter på rättsområdet och en rättskedja som håller ihop.

Betänkandet vi i dag debatterar och hanterar gäller Riksrevisionens granskning av styrningen av denna rättskedja. Jag tycker att det är viktigt med ett helhetsperspektiv i frågor som rör rättsväsendets myndigheter eftersom allt så tydligt hänger samman, och jag har därför tagit del av Riksrevisionens slutsatser med stort intresse.

Vad som händer i början av rättskedjan, då ett brott anmäls, kan ha inverkan hela vägen fram till verkställigheten i kriminalvården. Det kräver en förståelse för att myndigheterna i rättskedjan utgör delar av en större helhet, och det kräver analyser av vad det innebär för myndigheternas verksamhet och resursbehov.

Jag kan likt utskottet konstatera att regeringen på ett bra sätt har tagit till sig Riksrevisionens rekommendationer och i sin skrivelse till riksdagen tydligt visar hur man jobbar med att vidareutveckla styrningen av myndigheter i rättskedjan, digitalisera rättsväsendet samt utveckla den långsiktiga planeringen för de aktuella myndigheterna.

Detta är ett otroligt viktigt jobb som riksdagen såklart ska följa över tid. Det är också intressant att ta del av hur regeringen under 2019 för att förstärka rättskedjeperspektivet också har gett uppdrag till Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket, Kriminalvården och Brottsförebyggande rådet att bedöma framtida verksamhetsvolymerna i rättskedjan.

Man ska undersöka hur de olika delarna påverkar varandra och hur man skapar den framförhållning och den kapacitet vi behöver så att det inte bildas flaskhalsar. När nu politiken flyttar fram positionerna kring lagstiftning och våra poliser blir mer effektiva, får starkare verktyg och griper fler kriminella behöver detta också funka i alla efterföljande led.

Jag tycker att regeringen på ett bra sätt i skrivelsen till riksdagen visar hur man jobbar med frågorna. Jag ser därför inget skäl att riksdagen ger något tillkännagivande i frågan och föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU18
Samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i krissituationer (prop. 2019/20:38)
föredrogs.

Samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i krissituationer

Anf. 7 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! I krissituationer är det viktigt att länder går samman för att vi i händelse av terrorism och andra sorters hot på bästa sätt ska kunna motverka våldsbejakande krafter. Därför är det bra att det tydliggörs att svenska insatsgrupper ska kunna ta emot bistånd från Norge med utrustning och expertis.

Men ett utökat gränsöverskridande samarbete får inte försvaga den svenska rättsstaten. Det är därför viktigt att överväga vilka befogenheter norska tjänstemän ska ha när de är i Sverige. Hur ska användningen av tjänstevapen egentligen se ut? Där är Vänsterpartiet tveksamma till om utländska tjänstemän ska ha samma befogenheter som svensk polis har. Om svensk myndighetsutövning utförs av en utländsk stat måste svenska medborgare kunna förvänta sig en lika hög grad av rättssäkerhet och kvalitet som om uppgiften utfördes av den nationella myndigheten.

Den myndighetsutövning som nu föreslås ska kunna utföras är inte vilken myndighetsutövning som helst utan tillhör statens kärnverksamhet och utgör en del av statens våldsmonopol. Att outsourca till utländska tjänstemän att kunna använda dödligt våld mot svenska medborgare ska göras med vaksamhet.

Fru talman! Jag lyssnade på *Ekots* lördagsintervju med Advokatsamfundets generalsekreterare Edwall Insulander i helgen. Det var många kloka tankar som framfördes i intervjun, och det jag särskilt tog fasta på var att se lagförslag som en helhet, inte vart och ett för sig. Det är nämligen just det vi ska göra i Sveriges riksdag: se helheten av det samhälle som vi formar via lagstiftning.

Visst kan fler övervakningskameror kännas bra, men vad händer med den personliga integriteten? Visst kan längre straff kännas bra, men vad händer med vår syn på kriminalitet? Visst kan hemliga tvångsmedel kännas bra, men vad händer när staten börjar tillverka egna trojaner?

Även denna fråga om samverkan mellan länder i krissituationer ska ses i ett större perspektiv. Vem kontrollerar att polisen sköter sin uppgift? Hur kan vi garantera att vapen inte används på fel sätt? Vilka gränser sätter vi för utländska tjänstemäns användning av vapen? Det är därför det behövs ett regelverk och ett större perspektiv.

Advokatsamfundet skriver i sitt remissvar att rättssäkerheten och kvaliteten riskerar att försämrans om norska tjänstemän inte står under direkt tillsyn av JK och JO. Det är alltså inte tillräckligt att utländska tjänstemän står under Polismyndighetens ledning och att Polismyndigheten granskas; Vänsterpartiet anser att även utländska tjänstemän ska kunna ingå i samma granskning.

Vi vill därför stärka tillsynen och yrkar på att JO och JK ska kunna ha samma tillsyn över främmande makts myndighetsutövning i Sverige. Därför yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 8 PETER LÖBERG (S):

Fru talman! Ledamöter! Vi har i dag ett beslut att fatta som är den logiska följden av det avtal som skrevs under redan i september 2018. Det ska nu ratificeras här i vår riksdag. Det blir en logisk slutpunkt i en lång rad i dag väldigt väl fungerande samarbeten mellan broderländerna eller systerländerna Norge och Sverige. Det är ett samarbete som jag tror att vi kommer att se fördjupas i framtiden, ett samarbete som i en mer lätttrölig värld med de snabba utmaningar som samhället ställs inför är nödvändigt. Vi ser en sådan utveckling på försvarssidan. Vi ser den också på den polisiära sidan.

Det är helt logiskt. Historiskt sett har vi ju långa traditioner. Vårt riksvapen, som finns snidat här på riksdagens talarstol, är fyllt med symboler som påminner oss om det svensk-norska samarbetet. De tre kronorna är förstas egentligen från Magnus Eriksson, som hade Sverige och Norge, som han fick ärva av sin mor, och Skåne – även Skåne ansågs vara ett kungarike på den tiden. Men det är alltså både logiskt och ett historiskt faktum att vi har ett väldigt gott samarbete mellan länderna. Det är vår längsta landsgräns, och Norge är vår största handelspartner. Det är faktiskt också fler pendlare mellan Sverige och Norge än vad det är i Öresundsregionen mellan Sverige och Danmark.

Men vi har dessvärre också upplevt händelser i vårt närområde där vi kunde ha hjälpt varandra. Utøya är ett sådant exempel, där en snabb reaktionstid, specialister i krisberedskap och insatsgrupper skulle ha kunnat göra skillnad. Vi har haft händelser på vår egen mark där det är självklart att vi nordiska kamrater krok ar om vi är utsatta. Det är också det avtal vi har med EU.

Linda lyfte en del väldigt adekvata resonemang kring tillsyn. Vi ska naturligtvis inte ta lättvindigt på de frågorna. Vi anser däremot i betänkandet att JK:s och JO:s möjligheter att utöva tillsyn har att göra med att det är myndigheten i sig som ska granskas. Om en enskild polisman från utländsk makt gör saker och ting som faller under det straffrättsliga ansvaret är det en annan fråga, men det är Polismyndigheten som kommenderar och har ansvar för de utländska tjänstemän som agerar på svensk mark. Jag tror att det är till fyllest för att klara de utmaningar som finns när det gäller rättssäkerhet och tillsyn.

Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 9 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Det nordiska samarbetet är tillsammans med vårt medlemskap i Europeiska unionen vår viktigaste plattform för samarbete med andra stater. Inte minst Norge står oss mycket nära inom handel, arbetsmarknad, språk och kultur. Norge utgör också i många frågor en referenspunkt för oss i Sverige. Det gäller inte bara i den eviga tvekampen i skidspåren utan också i hur vi kan utforma en effektiv lagstiftning för att bekämpa terrorism.

När en stat utsätts för ett terroristattentat innebär det en enorm påfrestning på hela samhället som polisens resurser inte fullt ut är anpassade för. Det kan därför i samband med allvarliga kriser finnas behov av polisiärt stöd från andra stater.

Detta ärende handlar om att skapa möjligheter för Sverige och Norge att i krissituationer ge ömsesidigt bistånd med polisens särskilda insatsgrupper. Avtalet med Norge ansluter till Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet, som möjliggör motsvarande bistånd inom Europeiska unionen.

Fru talman! Krissituationer handlar för Sveriges del om handlingar som kan utgöra terroristbrott, medan den norska regeringen kan begära stöd i något fler situationer. Det är nu naturligt att samma möjligheter för ömsesidigt samarbete som redan finns inom EU också ska komma på plats med vår närmaste granne.

Anf. 10 MATTIAS INGESON (KD):

Fru talman! Det vi debatterar nu handlar om dramatik och allvarliga saker, om krissituationer. Ändå är debatten högst ospännande. Vi vår väl be om ursäkt till våra åhörare på läktaren – det blir inte mer spännande än så här.

Anledningen är egentligen väldigt god: Vi är överens om att detta är viktigt.

I tisdags fick vi i justitietskottet fint besök av den norska justitieministern, Norges ambassadör, rikspolischefen och polischefen i Oslo med flera. Vi förde samtal med våra norska kollegor om aktuella utmaningar som organiserad brottslighet, unga lagöverträdare, digitalisering och säkerhetshot i en globaliserad värld.

För oss som deltog i mötet blev det uppenbart både hur mycket vi har gemensamt och hur mycket vi har att lära av varandra. Norrmännen har varit snabbare ur startgroparna än vi när det gäller lagstiftning för att möta hotet från terrorismen. I Sverige har vi dyrköpta erfarenheter av skjutningar, sprängningar och gängkriminalitet.

Jag tror inte att det var någon i rummet som ställde sig frågan om vi ska samarbeta med Norge. Det som hängde i luften var snarare frågor och tankar av typen: När tar vi nästa steg? Vad mer kan vi göra? Vilka möten ska bokas?

Utvecklad polisiär samverkan med Norge är en självklarhet i arbetet med att förebygga och förhindra kriminalitet. Ännu mer självklart borde det vara att samarbeta nära och komma till varandras undsättning i krissituationer.

Fru talman! Det avtal som nu föreläggs riksdagen för godkännande och de lagändringar som följer som konsekvens av och som förutsättning för detta avtal utgör enligt Kristdemokraterna en bra grund för fortsatt och fördjupad samverkan med våra goda grannar i väster. Vi välkomnar avtalet, och jag yrkar bifall till utskottets förslag i sin helhet.

Anf. 11 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! För oss liberaler är det självklart att Sverige ska samarbeta mest och mest omfattande med de länder som står oss närmast. Det är, i det här fallet, föga förvånande våra grannar i väster, Norge. Att vi fördjupar det polisiära samarbetet också inom ramen för EU-samarbetet ser vi som ytterst välkommet. Men det är viktigt att vi tar det här steget. Det kommer att visa att samarbete leder till mer effektivitet, mer trygghet och minskad brottslighet.

Samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i krissituationer

Samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i krissituationer

Det är viktigt att komma ihåg att det nordiska samarbetet är unikt och på många sätt speciellt. Jag vill understryka att även det samarbete vi har med vår närmaste nordiska granne i öster, Finland, också är omfattande. Det görs mängder av gemensamma polisiära insatser, inte minst i området runt Haparanda-Tornio, vilket är viktigt för att öka tryggheten i det gränslandet.

Samarbetet mellan Sverige och Norge är också speciellt. Mellan storstadsregionerna Oslo och Stockholm, där riksdagen är belägen, går ett viktigt stråk genom Mälardalen där man måste vara beredd på att göra stora insatser.

Jag tror att samarbetet kan utvecklas ytterligare. Det pågår en diskussion; Norge har för många utbildade poliser och kan inte anställa dem alla. Det finns därför hundratals poliser i Norge som inte jobbar inom polisen. Om vi utvecklar samarbetet skulle de mycket väl, med en kortare kompletteringsutbildning, kunna tänkas jobba i Sverige. De skulle kunna förstärka den svenska polisen när vi har avsatt resurser för att anställa fler poliser, inte minst i de västra delarna där Sverige och Norge är så pass integrerade.

Fru talman! Det är lätt för en liberal att välkomna ett ökat samarbete mellan Sverige och Norge för minskad brottslighet och ökad trygghet i den delen av Sverige, till exempel Värmland och längs gränsen. Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

Vissa frågor om Försvarsmaktens personal

§ 7 Vissa frågor om Försvarsmaktens personal

Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU8
Vissa frågor om Försvarsmaktens personal
föredrogs.

Anf. 12 JAN R ANDERSSON (M):

Fru talman! Jag gratulerar till det höga tempot i kammarens debatter i dag. Jag kan konstatera att det när det gäller Försvarsmaktens personalbemanning går betydligt långsammare.

Vi moderater står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar vi bifall endast till reservation 1.

Det finns i dag en bred samsyn i svensk politik om att försvarsförmågan behöver stärkas. Det nya säkerhetsläget kräver en snabb omställning från fokus på internationella insatser till nationellt försvar. Det är en ganska stor omställning som tar tid. Vi tycker att det tar för lång tid.

Omställningen kräver stora investeringar i såväl material som infrastruktur och utbildning för att kunna sätta upp morgondagens krigsförband. Hur stora satsningar som behövs för att genomföra denna förbandsomställning vet vi dock inte. Försvarsberedningen avslutade sitt arbete för mer än ett halvår sedan, men än i dag vet vi inte hur stor kostnaden kommer att bli för att genomföra det man kommit överens om.

Fru talman! Enigheten är likväl stor om att volymerna i försvaret behöver öka. Under kommande tre till fyra år räknar man med att utbildningsvolymerna när det gäller värnpliktiga ska fördubblas från dagens mål om 4 000 upp till 8 000 värnpliktiga per år. Men det är här någonstans problemen börjar. De 4 000 värnpliktiga som enligt plan skulle utbildas förra året utbildades inte. Detsamma gäller året före. Och de värnpliktiga som ska utbildas under detta år genomgick mönstring redan förra året. Den förskjutning vi har i antalet värnpliktiga, som ska öka stegvis till 8 000, ligger alltså långt efter.

Även om ansträngningar görs för att öka mönstringen kommer det inte att hjälpa i närtid. De 5 000 kvinnor och män som ska värnpliktsutbildas under utbildningsperioden 2020–2021 har redan mönstrat. Man kommer alltså att misslyckas även med att nå 5 000 värnpliktsutbildade under den kommande utbildningsperioden.

Rekryteringsmyndigheten säger att den utan ökade resurser inte kan möta de ökade kraven. Myndigheten säger vidare att etablering av en ny mönstringsort beräknas ta ungefär två år tills den är fullt fungerande. Det skulle med andra ord innebära ytterligare en period då vi inte klarar av att utbilda de värnpliktiga som behövs.

Under förra veckan, eller möjligtvis förrförra veckan, besökte försvarsministern Totalförsvarets rekryteringsmyndighet i Karlstad. Jag antar därmed att försvarsministern har god insyn i vilka villkor som råder och de förutsättningar som finns.

Enligt regleringsbrevet har Totalförsvarets rekryteringsmyndighet fått i uppgift att förbereda för ökade volymer. Myndigheten har också gjort sitt jobb. Man har skaffat nya lokaliteter och har förberett för att öka antalet mönstrande och anta mönstrande på ännu en rekryteringsort. Det som saknas är regeringens besked. Därför måste jag fråga de representanter för regeringspartierna som sitter här i kammaren: Varför har ni inte gett besked om att öka antalet mönstrande?

Även om antalet mönstrande och värnpliktiga skulle öka är det möjligt att det inte skulle vara tillräckligt för att skapa det försvar vi vill ha. Det saknas i dag många officerare. Antalet officerare som lämnar Försvarsmakten är dessutom större än de som tillkommer.

De åtgärder som försvaret har vidtagit – många är ganska bra och i alla fall godhjärtade – har inte heller gett önskade resultat. Man har genom dessa åtgärder lyckats rekrytera eller locka tillbaka långt under 100 officerare till Försvarsmakten. Därför måste jag fråga regeringspartierna: Varför görs ingenting åt det?

Jag konstaterar också att det av regeringspartierna bara är S som är representerat i den här debatten. Men det ankommer inte på mig att svara på varför.

Fru talman! Sammanfattningsvis måste jag konstatera att i ett läge då Försvarsmakten borde befinna sig i en kraftigt expanderande fas minskar antalet fast anställda soldater. Antalet officerare blir också färre, eftersom det är fler som lämnar än som kommer till. Inte heller målen för antalet värnpliktiga som utbildas nås, varken förra året, detta år eller kommande år. Det kan bara beskrivas som ett misslyckande. Det handlar också om att den som försöker och vill någonting kan man inte anklaga. Men frågan är om regeringen verkligen försöker. Det är ganska tunt bland de åtgärder som har vidtagits.

Utskottet har till och med vid olika tillfällen gjort tillkännagivanden till regeringen om att den behöver göra något. Det gäller bland annat frågan om utbildningspremier. Utskottets tillkännagivande angav att sådana skulle införas. Regeringens åtgärd var att de soldater som hade betald utbildningstid inte fick betalt för sin utbildningstid. Man sköt upp lönen till efter utbildningen och kallade den utbildningspremie i stället för lön. Därmed ansåg man sig ha tillgodosett utskottets tillkännagivande om utbildningspremie. Men, fru talman, att skjuta upp lönen är ingen premie.

Vidare är viljan från Försvarsdepartementet för svag. Det finns ingen vilja att lösa dessa problem. Jag misstänker att det till och med kan vara så att man ser personalbristen som en budgetregulator. De pengar som saknas till saker som man vill göra kan man spara genom att inte ha så många anställda och inte ha så många soldater på platser där de bemannar krigsförbanden. Ni får rätta mig om jag har fel.

Fru talman! Jag hade också tänkt säga något kort om veteraner, men jag vet att Allan Widman kommer att tala efter mig. Han har skrivit en utmärkt motion om detta, vilken vi stöder. Jag ska därför inte förlänga debatten utan yrkar bifall till reservation nr 1.

(Applåder)

Anf. 13 SVEN-OLOF SÅLLSTRÖM (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 4, även om jag naturligtvis står bakom samtliga våra förslag.

I dag debatterar vi Försvarets utan jämförelse viktigaste resurs, det vill säga Försvarets personal. Under de mörka åren när försvaret sågs som ett särintresse och försvarets anslag ofta användes som budgetregulator för andra utgiftsområden i statsbudgeten rasade också försvarets personalpolitik.

Tack och lov är kärnan i det militära försvaret, värnplikten, återupprättad. Nu behöver den bara skalas upp från dagens låga nivåer för att möta framtidens behov. För att klara detta behöver inte bara fler värnpliktiga kallas till mönstring och tjänstgöring, utan vi behöver också fler officerare, fler befäl. Här ser vi sverigedemokrater, fru talman, ett problem.

För att möta det ökade behovet av personal och för att stimulera lokal rekrytering föreslår vi att samtliga unga kvinnor och män bör kunna kallas till mönstring. För att stimulera lokal rekrytering föreslår vi att Rekryteringsmyndigheten ska kunna öppna tillfälliga rekryteringskontor, till exempel i Luleå eller på Gotland.

Vi anser också att det för arméns möjlighet att kunna klara sitt rekryteringsbehov av framtidens officerare etableras fler utbildningsregementen i enlighet med de förslag som beredningen nyligen har lagt fram. Utan utbildningsregementen blir det inga officerare.

Vi ser tyvärr oroande tecken på att detta kanske i vissa fall skjuts på framtiden eller skrinläggs. Enligt beredningen ska det 2025 utbildas 8 000 värnpliktiga, varför ca 9 000 bör kallas till värnpliktstjänstgöring då bortfallet enligt erfarenhet är ca 10 procent. För att klara dessa volymer är det vår bestämda uppfattning att nya regementen ska etableras i den takt och den omfattning som beredningen anger, ingenting annat.

Fru talman! Vi anser vidare att kontinuerligt tjänstgörande personal, så kallad GSS-K, bör erbjudas tillsvidareanställningar och vidareutbildningar. Det finns vissa typer av förband där GSS-K är mer lämpligt än värnpliktiga, och därför bör anställningsformen behållas. Däremot bör deltidanställda successivt avvecklas och ersättas av värnpliktiga. Detta kommer naturligtvis att ta ett tag, och det behövs en utfasning allteftersom.

Vi anser också att en utökad värnpliktsutbildning aktualiserar en tredje militärhögskola för officerare. Den bör förslagsvis läggas i Norrland.

Anf. 14 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Svensk försvarspolitik är inne i ett mycket intressant och viktigt skede med analysarbete inför förhandlingar om det kommande inriktningsbeslutet för nästa försvarsinriktningsperiod. Därför är denna debatt om personalfrågor oerhört angelägen. Det finns många aspekter inom området som är viktiga att följa inför kommande förhandlingar och genomförandet av kommande beslut.

I Försvarsberedningens rapport *Värnkraft* har man tydligt markerat hur inriktningen bör utformas. Det handlar om ett skifte med fokus på stor tillväxt, inte minst på markstridskrafter men också vad gäller att utöka organisationen så att det blir fler verksamma människor inom vår krigsorganisation. Detta är en tydlig prioritering och markering om hur vi tillsammans ser på hur vi ska möta omvärldsläget.

Det finns också en angelägen förstärkning av ekonomin för de närmaste fem åren som gjordes i överenskommelsen 2019. Det blir 5 miljarder extra per år under de kommande åren fram till 2025.

Utmaningarna är stora. Det finns fortfarande mycket att diskutera och lösa. Förutsättningen för att detta ska lyckas är att vi har en fungerande personalförsörjning och att den finns över tid. Den behöver kunna växa över tid så att man kan utöka organisationen successivt. Det kräver en tillgång till officerare och specialister på olika plan inom hela Försvarsmakten.

Just nu finns här ett stort frågetecken. Det råder stor brist på officerare i planeringen på sikt. Det handlar om hur tidigare rekryteringar har sett ut men också att många väljer att avsluta sin anställning inom Försvarsmakten. Detta gäller inte minst yngre officerare, som på egen begäran har lämnat yrket.

Här kommer vi in på perspektivet att man behöver ha en försvarspersonalpolitik som uppmuntrar människor att vara kvar, fortbildas och utvecklas inom Försvarsmakten. Varje dag i detta yrke är värdefull för det långsiktiga arbetet. Det tar nämligen tid att få en officerskår som har förmåga och som kan göra att vi kan växla upp övriga delar av Försvarsmakten. Detta är ett oerhört centralt område.

Vi har tidigare hört att fler slutar än börjar. Vi har också sett rapporter om att hälften av officerarna i Försvarsmakten beräknas ha uppnått pensionsålder före 2030, det vill säga före utgången av nästnasta försvarsinriktningsperiod. Det visar hur stora utmaningarna är.

Tillgången till officerare är därför något som jag vill börja med att belysa. Fokus på detta måste vara centralt när det gäller hur vi ska realisera kommande försvarsinriktningsbeslut.

Fru talman! Det är viktigt att det finns incitament och en utvecklingsmöjlighet för de enskilda som finns inom Försvaretsmakten så att de stannar kvar i en hyfsat hård konkurrens på arbetsmarknaden. Man jämför om det finns andra uppgifter utanför Försvaretsmakten som känns mer attraktiva. En del kommer till denna slutsats. En viktig och central fråga att hela tiden ha fokus på under kommande år är bland annat det allmänna löneläget. Det ska vara attraktivt att stanna kvar och utvecklas och även kunna ha olika karriärmöjligheter inom Försvaretsmakten.

Vi har inte råd att tappa kompetent personal, och för att kunna dimensionera upp vårt gemensamma försvar behöver vi även återrekrytera kompetent personal som har lämnat försvaret. En nyckel är också att se till att vi före 2025 utbildar 8 000 värnpliktiga. Som vi har diskuterat i Försvaretsberedningen kan detta även ge en viktig avkastning till hemvärnet.

En av utmaningarna inför det fortsatta arbetet är att ha en ökad förankring och en ökad bemanning på frivillig grund i hemvärnets alla bataljoner runt om i landet. Här har vi demografiska utmaningar. Hur vi jobbar skiljer sig också åt beroende på var i Sverige vi är. Det här måste tas på största allvar politiskt men också i olika beslut inom myndigheterna.

Hemvärnet stärker totalförsvaret och folkförankringen, och med frivilligheten som grund hittar vi också många drivkrafter som bidrar till starkt förmåga.

Det är även aktuellt att överväga någon form av flexiblare pensionslösningar när det behövs specialistkunskaper och funktioner behöver fyllas i olika officersbefattningar. Det kan finnas anledning att se över detta i dagsläget.

Fru talman! Allt börjar i dag med mönstringen. Men även före mönstringen behövs det information runt om i samhället riktad till yngre generationer så att de vet vad Försvaretsmakten har för uppdrag, vilka förväntningar som finns och vilka möjligheter det finns att gå in i Försvaretsmakten och frivilligorganisationernas verksamheter.

Där är information i skolan och kopplingen till utbildning en viktig förutsättning. Rekryteringsmyndigheten måste få de förutsättningar som krävs för att hinna växla upp rekryteringen inför nästa försvarsbeslut. Det tar minst två år att förbereda detta arbete. Det finns en begränsning i dagens organisation, där varje rekryteringskontor klarar att rekrytera till en viss mängd befattningar. Det rekryteras heller inte bara till Försvaretsmakten utan också till exempel till Polismyndigheten. Det finns alltså många behov som behöver tillgodoses.

I det senaste regleringsbrevet har Rekryteringsmyndigheten detta år fått i uppdrag att börja planera för utökad prövningskapacitet. Det förhandlade vi fram med regeringen, och det är viktigt. Det är också viktigt att sätta fokus på denna fråga även inför fortsättningen så att det blir en realitet. Vi behöver minst ett tredje kontor, och vi behöver också se hur det slår långsiktigt och geografiskt.

Fru talman! Vi vill också belysa vikten av en utvecklad veteranpolitik och att vi hela tiden jobbar för att Försvaretsmakten ska vara en bra arbetsgivare såväl inför som under och efter en militär insats. Det finns mycket där som vi kommer att återkomma till.

Jag vill yrka bifall till reservation 10 och betona hur viktiga förhandlingarna inför det avgörande inriktningsbeslutet för resten av 2020-talet verkligen blir. Vi måste sträva efter att få ut så mycket som möjligt för

varje investerad krona och också tänka på hur kompetensförsörjningen i det sammanhanget ska bidra till att stärka vår samlade totalförsvarsförmåga.

Anf. 15 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Vi diskuterar vissa frågor om Försvarsmaktens personal. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 8 under punkt 7, som vi har tillsammans med Liberalerna och Moderaterna.

Försvarsmakten är dess personal. Det finns många frågor som är viktiga, och jag tänkte ta upp två av dem.

Det första är veteranfrågorna. Vi kan konstatera att Försvarsmakten har bedrivit internationella insatser sedan 1948. Svenska soldater har under lång tid riskerat livet för andra människors fred och frihet och gör det också i dag. Soldaterna gör en viktig insats för Sverige, både hemma och utomlands. Dessa människor, som är beredda att riskera sitt eget liv och sin egen hälsa för att värna någon annans frihet, förtjänar samhällets respekt och stöd.

Många av våra soldater har ådragit sig skador och gjort andra uppoffringar i fredens tjänst. Ändå har vi i vårt land varit dåliga på att ta hand om våra veteraner. Det är ovärdigt.

Kristdemokraterna är positiva till fredsbevarande och fredsframtvängande internationella insatser, och vi anser att vi har ett moraliskt ansvar att bistå våra medmänniskor utomlands. För att vi med gott samvete ska kunna delta i dessa insatser krävs dock att vi på ett bra sätt kan ta hand om våra soldater när de återvänder hem efter avslutad tjänstgöring utomlands eller inom Försvarsmakten.

Fru talman! Viktiga förändringar har redan genomförts. Införandet av Försvarsmaktens medalj till sårade i strid respektive förtjänstmedalj med svärd samt upprättandet av ett veteranmonument vid Sjöhistoriska museet är viktiga åtgärder. Den instiftade veterandagen är en möjlighet för svenska folket att oavsett politisk åskådning hylla våra veteraner samt hedra minnet av våra stupade. Det av Kristdemokraterna 2013 föreslagna Veterancentrum inrättades 2017, vilket är glädjande.

Det finns dock mer att göra. Ett förslag lyfter vi fram i vår reservation, nämligen hur vi på ett bättre sätt kan fånga upp de civila som har varit ute i tjänst för Sverige.

Frivilliga krafter och ideella organisationer bör uppmuntras generellt i samhället, så även när det kommer till organisationer som arbetar med veteranstöd. Gåvor till veteranorganisationer som Svenska Soldathemsförbundet, Individzonen och Fredsbaskrarna skulle till exempel kunna omfattas av det gåvoskatteavdrag som vi vill införa för gåvor till ideella organisationer.

Fru talman! Jag vill säga några ord om frivilligorganisationerna. Det är viktigt att se att dessa historiskt har varit en väldigt viktig del av totalförsvaret. När vi nu ska återuppbygga totalförsvaret och ha ett starkt civilt försvar är det därför av högsta vikt att vi inkluderar frivilligorganisationerna. Det finns i dag en lång rad frivilligorganisationer, 18 stycken, och vi lyfter fram att de är viktiga dels för att informera om försvaret, dels för att vara med i rekryteringen och då inte minst genom att engagera ungdomar.

Prot. 2019/20:74
13 februari

*Vissa frågor om
Försvarsmaktens
personal*

I vårt yrkande i reservation 12 talar vi om stärkta ekonomiska förutsättningar för frivilligorganisationerna. Jag yrkar återigen bifall till reservation 8 under punkt 7.

Anf. 16 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Det har sagts en del kloka saker i kammaren kring våra problem med personalförsörjningen. Det är väl så här i efterhand bara att konstatera att den övergång till totalt frivillig rekrytering som skedde för exakt tio år sedan inte föll väl ut vare sig i kvantitativa eller i kvalitativa termer.

Dels har vi inte kunnat bemanna vår krigsorganisation på ett stabilt sätt under den här tiden, dels har allt färre blivit grundutbildade, vilket har medfört att det underlag som finns totalt för Försvarsmakten har minskat påtagligt. Detta har också lett till att vi har svårigheter att rekrytera till det som en gång i tiden var väldigt eftertraktade befattningar, till exempel yrkesofficerare, flygförare och soldater i specialförband.

Det är kanske att hårdra det något, men faktum är att vi nu har nästan tio år att ta igen. Om det blir som beredningen föreslår, att vi fram till 2024 ökar antalet grundutbildade per år till 8 000, kommer det att lösa en del av våra bekymmer.

Samtidigt, fru talman, vill jag varna för att det sker överuttag i detta sammanhang på så sätt att vi tar unga människors liv i anspråk utan att ha möjlighet att sedan placera dem på en relevant krigsbefattning. Den risken finns också.

Fru talman! Det är snart tio år sedan den nu gällande militära veteranlagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 2011. Veteranlagen innehåller en lång rad av regler till skydd och stöd för våra veteraner och deras anhöriga. Det handlar om rätt till information, rätt till tidsobegränsad rehabilitering vid skada och stöd och hjälp på olika sätt till både veteranerna och deras anhöriga.

På den civila sidan, fru talman, finns det inte någon motsvarande skyddslagstiftning.

För fem sex år sedan var jag på ett seminarium där ebolasköterskor, sjuksköterskor som vårdade ebolasjuka i Kongo, berättade om sina erfarenheter. Jag insåg, fru talman, att det slitage och de risker som de utsatte sig för är fullt jämförbara med dem som våra soldater möter utomlands.

Det handlar dock inte bara om sjuksköterskor. Det handlar om polis och räddningstjänst, biståndsarbetare med mera. Jag behöver bara nämna namn som Zaida Catalán och Anders Kompass för att alla ska förstå vad vi talar om.

De flesta militärer som är ute på internationell insats stärks som personer av insatsen. Men det finns också en liten del som mår mycket dåligt och behöver omfattande stöd och hjälp. Sedan 2017 har vi en veteranenhet i Försvarsmakten. Men, fru talman, det är min bedömning att den inte räcker till. Vi behöver inrätta ett nationellt veterancentrum för såväl militära som civila tjänstemän, där mycket svåra fall kan få hjälp med till exempel medicinsk vägledning, försäkringsjuridik – som är mycket komplex på detta område – och upprättande och aktuellthållande av statistik kring alla dessa frågor.

Sverige är i veteranpolitiskt hänseende ett ganska litet land. Jämfört med Storbritannien och USA är det få soldater som vi skickar, och det är också få civila tjänstemän. Ska man bygga upp en vettig kompetens kring dessa mycket speciella problem är det viktigt att man samlar den på ett ställe och att det blir ett ställe dit både militärer och civila tjänstemän kan vända sig.

Jag yrkar bifall till reservation 8.
(Applåder)

Anf. 17 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget.

I dag debatterar vi frågor som rör själva kärnan i svensk försvarsmakt: personalen. Det är den absolut viktigaste delen för att vi över huvud taget ska ha ett svenskt försvar.

Personalförsörjningen har varit en av de stora utmaningarna det senaste decenniet och har också genomgått enorma förändringar.

Efter att värnplikten blev vilande år 2010 har det nu gått nästan tre år sedan regeringen beslutade att återaktivera såväl skyldigheten att mönstra som skyldigheten att fullgöra grundutbildning med värnplikt. I ett par år har nu svenska unga vuxna varit tvungna att såväl mönstra som genomföra grundutbildning med värnplikt om de kallats till det. Efter nära ett decennium med tomma utbildningsplatser börjar vi i dag äntligen nå fram till den punkt där utbildningsplatserna är fulla.

Det är dock dags att ta nästa steg och öka antalet platser på utbildningen, för vi behöver fler. Jag ser därför fram emot den viktiga propositionen om försvarets framtid som ska omvandla Försvarsberedningens rapport till reell politik. Där måste personalförsörjningen vara en prioriterad del.

Att få fler att vilja göra grundutbildning i Försvarsmakten, att få fler att vilja ta anställning i Försvarsmakten, att få fler att vilja stanna i Försvarsmakten, att få fler att vilja gå officersutbildningen och att få fler att vilja vara en del av hemvärnet är bara några av de utmaningar som vi måste hantera.

Men, fru talman, vi måste också få en försvarsmakt med större mångfald. Att Försvarsmakten till så stor del består av män är en svaghet. Det är en svaghet då det finns en mängd duktiga individer i vårt land som vi missar, individer som skulle kunna stärka svensk försvarsförmåga. Det är en svaghet därför att Försvarsmakten som har till uppgift att skydda *hela* Sveriges befolkning också måste representera Sveriges befolkning.

När FN antog resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet erkände man också att en militär som endast består av män aldrig kommer att kunna se hela befolkningens behov. I Sverige har vi som tur är flera duktiga kvinnor i Försvarsmakten, både civila och militära, men de måste bli fler. Att vi nu har en könsneutral värnplikt är ett viktigt steg, men vi måste ta fler.

Vem som kallas grundar sig i mönstringsunderlaget. Underlaget bygger på att den som fyller 18 under innevarande år uppskattar sin egen förmåga samt uttrycker sitt intresse – eller ointresse – för att genomföra grundutbildningen. Den självskattade förmågan tillsammans med intresset är sedan det som avgör om personen kallas till mönstring eller inte.

I väntan på Rekryteringsmyndighetens årsredovisning för 2019 kan vi konstatera att myndigheten 2018 kallade 11 000 personer födda år 2000 till mönstring. Av dem var 3 000 kvinnor och 8 000 män. Av de 3 655

00:or som till slut skrevs in för att genomföra grundutbildning med värnplikt var endast 585 kvinnor. Det innebär att lite mer än 16 procent av de inskrivna 00:orna var kvinnor. Det är visserligen ett steg framåt, men det är inte tillräckligt.

Ett oerhört viktigt steg mot att öka antalet kvinnor i Försvarsmakten är att öka intresset bland kvinnor. Med den tidigare manliga värnplikten blev genomförande av värnplikt en manlig tradition. Sönerna tog del av sina fäders berättelser innan de själva ryckte in. Bland kvinnor finns ännu inte den historiska traditionen. Därför har vi ett himla mycket större jobb att göra här. Försvarsmakten har ett jobb att göra. Vi har ett jobb att göra.

Om vi ska vara helt ärliga räcker det att ta en titt på vårt eget utskott för att se precis samma tendens. Av de 17 ordinarie ledamöterna i försvarsutskottet är 6 kvinnor. Det är inte riktigt så att vi politiker föregår med gott exempel.

Att försvarsfrågorna fortfarande är så oerhört manligt dominerade måste vi politiker, Försvarsmakten, frivilligorganisationer och andra aktörer tillsammans arbeta aktivt med att förändra. Det är en fråga om demokrati.

Fru talman! Försvarspolitik är på största allvar. Varje dag bidrar soldater och annan personal till att skapa säkerhet runt om i världen. De gör det genom att själva utsätta sig för enorma risker och verka i tuffa miljöer.

Det är insatser som Minusma i Mali, där Försvarsmakten under FN-flagg samlar in underrättelser för att bidra till säkerhet, stabilitet och skydd av befolkningen i regionen.

Det är insatser som den i Afghanistan, där Försvarsmakten utbildar och ger råd till de afghanska säkerhetsstyrkorna i syfte att dessa självständigt ska kunna hantera säkerheten i landet.

Detta är två exempel på insatser där vi i Sverige gör skillnad. Det är två exempel där varje enskild individ som deltar gör skillnad.

Det är vår uppgift att se till att de har bästa möjliga stöd på plats och när de kommer hem. De bidrar nämligen på ett imponerande sätt, varje dag och dygnet runt, till att skapa stabilitet i det land där de verkar. De och alla andra som är iväg på internationella insatser förtjänar att få allt det stöd som de och deras anhöriga behöver. Därför är veteranpolitiken så viktig.

Sedan 2017 har vi nu ett veterancentrum på plats inom Försvarsmakten. Sedan juli 2017 är veterandagen den 29 maj en allmän flaggdag. Detta är två viktiga steg för ett bättre omhändertagande av våra veteraner och för att visa vår uppskattning för deras insatser. Jag ser fram emot att vi som utskott ska fortsätta arbetet för att ta hand om våra veteraner på bästa sätt.

Avslutningsvis vill jag tacka alla dem som både i Sverige och utomlands gör vår försvarsmakt till det den är i dag. Det gäller dem som själva arbetar i och för vår försvarsmakt men även alla de anhöriga som möjliggör det arbetet – utan er ingen försvarsmakt!

(Applåder)

Anf. 18 JAN R ANDERSSON (M) replik:

Fru talman! Jag ställde under mitt anförande ett par frågor till regeringspartierna. Eftersom bara ett av regeringspartierna är representerat och vår försvarsminister sällan syns i kammaren under våra debatter blir det Alexandra Völker som får svara på dem.

Den första frågan handlar om att vi har ett läge där vi minskar antalet fast anställda soldater. Antalet officerare som lämnar Försvaretsmakten är större än det antal som tillkommer. Antalet värnpliktiga som utbildas har inte under något av de år ni har haft regeringsmakten nått de mål som satts upp. Detta kan beskrivas på olika sätt, men det enklaste är väl att beskriva det som ett misslyckande.

Frågan måste ändå vara: Varför har ni inte gjort något för att försöka nå målen? Som en del talare har sagt har ni ju varit ivriga förespråkare av värnplikten, och ni brukar säga att man med värnplikten ökar volymen på ett sådant sätt att man får ett urval för att kunna rekrytera officerare och för att kunna bygga en starkare försvarsmakt, vilket vi har en ganska bred politisk samsyn kring. Men frågan kvarstår: Varför har ni inte gjort något? Varför har ni inte tagit tag för att komma upp i de målsättningar som är nödvändiga för att bygga ett starkare försvar?

Anf. 19 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik:

Fru talman! Jag tror att ledamoten Andersson glömmer bort delar av historien. Det var ju den tidigare moderatledda regeringen som lade om hela personalförsörjningssystemet inom Försvaretsmakten, och konsekvenserna av detta ser vi fortfarande. Det första som skedde när vi bytte från en moderat till en socialdemokratisk försvarsminister 2014 var att man återaktiverade plikten att göra repetitionsutbildning för att förbanden ute i landet för första gången sedan plikten blev vilande skulle kunna genomföra övningar med fulla förband. Det hade de inte kunnat göra sedan dess.

Därefter har man försökt att steg för steg vidta de åtgärder som behövs för att vi ska få en personalförsörjning som fungerar. Nu har det gått ungefär två år sedan värnplikten återinfördes, och vi ser en kraftig förbättring när det gäller att fylla utbildningsplatserna. Så jag har svårt att förstå att ledamoten säger att det inte görs något och frågar varför detta inte tas på allvar.

Anf. 20 JAN R ANDERSSON (M) replik:

Fru talman! Det är en intressant beskrivning som ges. Det skulle också vara intressant att få en redogörelse för under vilka år man nådde målen gällande utbildade värnpliktiga. Det får ni gärna redogöra för.

Det finns också en annan fråga. TRM, Totalförsvarets rekryteringsmyndighet, har en lite brokig historia. Tidigare nådde man inte målen gällande antalet mönstrade på grund av att regeringen misslyckades med att meddela myndigheten att det skulle komma ett antal poliser som också skulle mönstras. Det blev ganska trångt på kontoren.

Nu står vi inför en liknande situation. Regeringen har gett TRM i uppdrag att växa, och TRM har sagt att man kan göra det men att man då behöver vissa resurser. Det handlar inte om några stora resurser i första steget – kanske 80 miljoner på sikt och 20 miljoner för det första halvåret för att komma till skott.

Eftersom försvarsministern besökte myndigheten förra veckan är han säkert väl medveten om vilka förutsättningar som råder och vilka kostnader det handlar om. Men ett enkelt besked vore att säga: Ja, de 20 miljoner som behövs för att fatta detta beslut enligt den uppgift vi har gett myndigheten måste vi anslå i vårändringsbudgeten. Därför frågar jag Alexandra Völker: Är ni beredda att tillföra de medlen i vårändringsbudgeten för att

Totalförsvarets rekryteringsmyndighet ska få förutsättningar att klara att rekrytera de soldater vi behöver?

Anf. 21 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik:

Fru talman! Som jag var inne på tidigare tycker jag nog att det har varit tydligt under de år då Socialdemokraterna har haft såväl regeringsmakten som försvarsministerposten att vi tar dessa frågor på största allvar. Det går inte att leverera i snabbare takt med tanke på den ursprungsnivå vi började på. Vi har under dessa år tillfört historiska ökningar till Försvarsmakten, och vi har tagit personalförsörjningen på största allvar för att försöka reparera de skador som skett under tidigare år.

Jag tror att ledamoten är väl medveten om att jag inte själv kan stå och lova pengar. Detta är frågor som behöver hanteras på ett mycket seriösare sätt, i en budgetförhandling men också i försvarspropositionen. Det är den som är så viktig – det är där vi ska ta ett helhetsgrepp om försvarsfrågorna och hur vi ser till att få det försvar av Sverige som vi behöver. Det gäller både personal och alla andra delar som behöver vara med i detta.

(Applåder)

Anf. 22 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att jag helt delar Alexandra Völkers syn på värdet av mångfald och fler kvinnor i försvaret. Det var väl tur i oturen att alliansregeringen när värnplikten avaktiverades 2010 gjorde den könsneutral genom samma beslut.

Jag är också glad över Alexandra Völkers engagemang för veteraner. Det är jag, fru talman, mot bakgrund av att Socialdemokraterna röstade emot veteranlagstiftningen när vi röstade om den här i kammaren 2010. När det gällde inrättandet av ett veterancentrum inom Försvarsmakten tillkom det genom ett tillkännagivande grundat på en motion av en mig närstående person i försvarsutskottet. Likadant var det med flaggdagen, som togs upp i konstitutionsutskottet.

Jag påpekade i mitt anförande att vi i dag fortfarande saknar en skyddslagstiftning för de civila tjänstemän som gör insatser internationellt med samma risker och slitage som vår militära personal. Jag råkar veta att det finns ett färdigt lagförslag om skydd för de civila som nu har legat i Regeringskansliet i drygt fyra års tid. Kommer regeringen att se till att ett skydd kommer på plats också för civila tjänstemän?

Anf. 23 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik:

Fru talman! För det första kan jag ge alliansregeringen en eloge för att man när man gjorde plikten vilande åtminstone gjorde den könsneutral. Det var absolut ett bra beslut i sammanhanget.

När det gäller veteraner får jag också tacka Allan Widman för hans stora engagemang i veteranfrågorna. När det gäller tillkännagivandena om just veterancentrum måste man komma ihåg att vi egentligen inte var emot själva bildandet av ett sådant centrum, utan det handlade om att man valde att springa före remissinstanserna och att vi ville göra det på ett lite annat sätt. Det var snarare där skon klämde. Det var alltså inte så att regeringen inte ville införa ett veterancentrum. Detta har man nu också gett Försvarsmakten i uppdrag, och det finns nu på plats.

Jag instämmer helt i ledamotens synpunkt att det är viktigt att även de civila veteranerna tas om hand och att vi måste göra det på bästa sätt. Jag kommer själv absolut att följa upp den frågan, som jag tycker är otroligt viktig. Vi får se över exakt hur det ska göras på bästa sätt, men att även de ska tas om hand är såklart otroligt viktigt. Precis som ledamoten Widman säger är deras insatser mycket stora och de påfrestningar de utsätts för minst lika svåra.

Anf. 24 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Fru talman! Jag gläds åt det besked som Alexandra Völker nu ger, och jag kommer att ta fasta på det beskedet i vårt fortsatta samarbete.

Jag vill bara kort framhålla något:

När vi gör militära insatser i Afghanistan eller i Mali börjar vi med att sätta en ordentlig infrastruktur. Vi bygger höga murar runt vår camp. Där finns läkare. Där finns all den service som man egentligen räknar med när man är här hemma.

Civila tjänstemän är ofta helt ensamma. De ska skaffa logi i enskilda fall. De ska ta hand om sitt eget arbete och planera det utifrån alla olika aspekter. Jag bedömer att de i många fall lever i en minst lika utsatt situation som våra militärer gör. Därför hoppas jag på framgång för Alexandra Völkers ambition och att ett lagskydd för dessa personer snart kommer på plats.

Anf. 25 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik:

Fru talman! Jag kan inte annat än instämma i att det är en viktig insats som dessa civila personer gör och att de utsätts för svåra påfrestningar. Det är klart att dessa personer är otroligt viktiga för vårt land.

(Applåder)

Anf. 26 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Ärade ledamöter! Hej till er som sitter och lyssnar hemma! I dag debatterar vi en stor mängd motioner inom försvarspolitiken som handlar om Försvarsmaktens personal, om rekrytering och om hur vi ser till att de som arbetar inom Försvarsmakten har så bra villkor och arbetsmöjligheter som möjligt.

Vänsterpartiet har ingen egen motion det här året. Jag kommer därför att yrka bifall till utskottets förslag. Men jag vill ändå ta tillfället i akt att säga några ord.

Vi i Sverige har under de senaste åren börjat bygga ut vårt försvar igen. En väldigt viktig hörnsten i detta är att värnplikten kommit tillbaka. Alla ungdomar som fyller 18 år mönstrar och prövas för att kunna göra värnplikt.

Vänsterpartiet tycker att detta är väldigt bra. Värnplikten garanterar en folkförankring när det gäller Försvarsmaktens verksamhet. Så många olika människor som möjligt – med olika bakgrunder och erfarenheter – deltar i försvaret av Sverige och får viktiga kunskaper om hur vårt land ska göras säkrare och tryggare för alla. Värnplikten gör också att rekryteringen till Försvarsmakten blir lite lättare. När det faktiskt är en plikt för ungdomar att mönstra tror vi att vi kan rekrytera personer till Försvarsmakten som kanske inte tidigare själva hade tänkt på att det skulle kunna vara ett uppdrag som de skulle vilja ha eller en utbildning som de skulle vilja gå.

Fru talman! Vänsterpartiet är ett feministiskt parti, och i en feministisk försvars- och säkerhetspolitik är frågan om folkförankring väldigt viktig. Sedan värnplikten återstartades är den också könsneutral. Kvinnors deltagande i försvars- och säkerhetsarbetet är avgörande för att hela samhället ska kunna stå emot kriser och akuta händelser. Jämställdheten har ett egenvärde. En jämn könsfördelning på arbetsplatser och i beslutande församlingar visar att samhället är till för alla. Men jämställdheten är också en metod som gör att människors olika perspektiv och olika erfarenheter tas till vara när vi planerar vårt samhälle. Det är därför ytterst en fråga om demokrati.

Trots att partierna i dag är överens om att jämställdheten är en väldigt viktig grundsten i vårt samhälle och att kvinnor och män ska ha lika möjligheter släpar Försvarsmaktens verksamhet rejält efter när det gäller jämställdhet. Endast runt 20 procent av dem som gör värnplikt är kvinnor. Att nivån av kvinnor i värnplikten är så låg är faktiskt ganska upprörande. Vänsterpartiet är inte främmande för att det skulle behövas någon form av positiv särbehandling för att uppnå en jämn könsfördelning – vi förväntar oss att en jämn könsfördelning ska vara uppnådd senast år 2035.

I dag är Försvarsmakten duktig på att framhäva kvinnor i sin kommunikation, och jämställdhetsfrågorna tas på stort allvar. Det märker man när man är ute på studiebesök och när besökare kommer till utskottet och pratar. Det är väldigt viktigt att vi visar för unga kvinnor att det finns kvinnor i Försvarsmakten att ha som förebilder.

Här spelar också de frivilliga försvarsorganisationerna en viktig roll. Det handlar om att alla ska kunna vara med och bidra till försvaret av Sverige på olika sätt, även om man kanske inte vill eller kan göra just värnplikt. Frivilligorganisationerna måste därför ges stöd på olika sätt för att de ska kunna bli större och starkare och kunna verka i samhället.

Att göra Försvarsmakten och försvarsverksamheten mer synlig och mer begriplig för allmänheten och att öka förståelsen för vad en modern försvarsmakt gör tror jag ger en större motivation för befolkningen att vara med och bidra.

Fru talman! Det finns i dag knappast någon bransch i Sverige som säger att man har lätt att rekrytera personal – så är det oavsett om det gäller den offentliga välfärden eller om det gäller det privata näringslivet. Det samma gäller såklart även för försvaret. Pliktlagstiftningen är en fördel i det sammanhanget. Man får in ungdomar som mönstrar och som prövas. Men för att vi ska kunna behålla den personal som går utbildning och som börjar jobba inom Försvarsmakten krävs det att vi gör satsningar på arbetsmiljö och arbetsvillkor men också på löner.

Försvarsmaktens verksamhet, precis som verksamheten för polis, räddningstjänst och liknande, innebär stora risker. Det kan vara farligt för dem som är anställda. Det handlar om yrken där det ställs stora krav på att man är i bra fysisk form och att man kan klara av stora utmaningar. Verksamheterna är öppna dygnet runt, och ibland har man sin arbetsplats ganska långt från hemmet under längre perioder.

Sverige deltar också i internationella insatser. Vi sänder ut militär och civil personal på uppdrag utomlands. När de personerna kommer hem som veteraner ska de ha allt stöd de behöver och vill ha från både Försvarsmakten och det omgivande samhället. Det är otroligt viktigt att vi arbetar för

att arbetsvillkoren och arbetsmiljön ska vara så bra som möjligt i Försvarsmaktens verksamhet, så att folk vill stanna under en längre tid.

Löner är inte något som bestäms av oss politiker utan i förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter. Så ska det såklart vara, men det är viktigt att det finns utrymme i budgeten för att faktiskt kunna höja lönerna för dem som är anställda inom Försvarsmakten. Bra löner, bra arbetsmiljö och goda arbetsvillkor är förutsättningar för en modern och välfungerande försvarsverksamhet i Sverige framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 8 Äldrefrågor

Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU4
Äldrefrågor
föredrogs.

Anf. 27 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Det är en glädje att bli årsrik. Att få ännu ett år som fylls av erfarenheter – både sådana som man gärna bär med sig och sådana som man hade kunnat vara utan – är det som är livet.

Att bygga ett samhälle där alla kan åldras i trygghet och värdighet är ett angeläget mål för oss kristdemokrater. Ett välfärdssamhälle kan i hög grad bedömas utifrån kriterier som respekt för, tillvaratagande av och omsorg om den årsrika generationen. Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag. De ska kunna åldras i trygghet med bibehållet oberoende. De ska bemötas med respekt och ha tillgång till god vård och omsorg.

Var och en av oss ska ses som en person med ett eget och unikt värde. Vi har skilda intressen och bakgrunder. God vård, behovsanpassat boende och självbestämmande över vardagen är en självklarhet – hela livet.

Socialtjänstlagen anger att äldre ska kunna känna välbefinnande. Lagen anger också att kommunen har ett slags områdesansvar och det yttersta ansvaret för att den enskilde ska få det stöd och den hjälp som den behöver. Det är alltså en lag som utgår från att det som görs bygger på behov och att det är personcentrerat.

Jag tror att vi förtroendevalda behöver ägna mer tid åt att se helheten, det som är områdesansvaret. Hur bygger vi ett samhälle som ger förutsättningar för samhällsgemenskap? Hur planerar vi i kommunen? Vilka insatser behöver göras för att stödja civilsamhället? Och vilka insatser behövs för att ge stöd och hjälp till enskilda?

Det är bra att ibland ta ett steg tillbaka, få en överblick och att sätta samman de olika delarna, så att man får den större bilden och ser helheten för äldre och alla andra invånare.

När utskottet i dag debatterar äldrefrågor är det både helheten och delarna som finns med. Man har rättigheter oavsett ålder: insatser efter behov oavsett ålder och möjlighet att känna välbefinnande oavsett ålder.

Fru talman! Bristen på boenden är påtaglig i de flesta kommuner. Den ekonomiska situationen underlättar inte för kommunerna i dag. Stöd från

Prot. 2019/20:74
13 februari

*Vissa frågor om
Försvarsmaktens
personal*

Äldrefrågor

staten för byggande av olika slags boenden är därför nödvändigt för att klara äldre personers behov.

Vi behöver också fundera på vilken roll biståndsbedömningen ska ha. Är det någon av oss som vill flytta in på ett särskilt boende om vi inte behöver det? Nej, förmodligen inte. Det svaret tror jag att de allra flesta människor ger. Det är när det egna boendet inte längre fungerar för oss som vi behöver få en möjlighet att flytta till ett anpassat boende. Jag tror att biståndsbedömningen behöver förändras i vissa delar i den kommande lagöversynen som ska redovisas senare i år. Det behövs mer av förenklad biståndsbedömning inom fler områden av socialtjänsten.

Är det rimligt att överpröva en äldre persons önskemål om anpassat boende? Nej, det är det inte. Vi ska i stället göra allt vi kan så att det finns tillräckligt med anpassade boenden i hela landet.

Jag vill särskilt lyfta fram parboendegarantin som infördes 2012. Den innebär att när den ene i ett par är i behov av ett anpassat boende ska också den andra ha rätt att flytta med. Man ska alltså kunna fortsätta bo tillsammans även när den ene behöver omfattande vård och hjälp.

Hur har det blivit med reformen? Får äldre möjlighet till parboende? I reservation 10 lyfts detta fram, och jag yrkar bifall till denna reservation.

Fru talman! Forskning visar att äldreomsorg med kvalitet förutsätter ett personcentrerat bemötande, där personalen kan skapa en trygg miljö och en personlig relation med den som är äldre. För att detta ska vara möjligt behöver äldreomsorgens personal ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb.

De som arbetar med viktig välfärdsverksamhet inom hemtjänsten eller på ett vård- och omsorgsboende behöver goda arbetsvillkor för att kunna ge en högkvalitativ omsorg. Det är också viktigt att omsorgsyrkena är attraktiva, så att personalförsörjningen kan fungera. Redan i dag råder det arbetskraftsbrist inom äldreomsorgen. 70 procent av personalen uppger att bemanningen är otillräcklig minst någon dag per vecka.

Dåliga scheman bidrar till stress och sjukskrivningar. Närmare 80 procent av personalen inom äldreomsorgen upplever psykisk ansträngning och jäkt i arbetet minst en gång i veckan, och över hälften upplever det i stort sett varje dag.

Vi kristdemokrater har lämnat förslag för att förbättra äldreomsorgens personalsituation. Det handlar om kontinuitet och tillräckligt med tid för att bygga goda relationer mellan boende och personal – att kunna bygga den trygghet och tillit som främjar kvaliteten.

Vi behöver därför ett aktivt arbete med att minska så kallade delade turer. Att jobba en stund på morgonen, gå hem ett par timmar och sedan komma tillbaka och jobba är inte goda arbetsvillkor. Vi behöver hitta sätt att få bort de delade turerna från äldreomsorgen.

Vi har en god äldreomsorg i Sverige. Men vi saknar tillräckligt med anpassade boenden, och arbetsvillkoren för medarbetarna inom äldreomsorgen behöver förbättras.

Alla människor ska kunna leva ett gott liv hela livet. Man ska känna välbefinnande, respekteras för den man är och ha en självklar plats i samhällsgemenskapen. Att man är åsrikt är inget hinder eller något besvärande. Tvärtom är det en fördel för samhället att vi kan vara med och bidra på det sätt vi vill och kan hela livet.

Anf. 28 ULRIKA HEINDORFF (M):

Fru talman! Vet ni att medellivslängden ökar med 3 ½ timme varje dygn? Är inte det helt otroligt? Aldrig tidigare har medellivslängden varit så hög i Sverige som nu: 80,7 år för män och 84,1 år för kvinnor. Sedan 1920 har medellivslängden ökat med hela 23 år.

Det är fantastiskt att vi lever allt längre och att vi dessutom adderar fler friska och aktiva år till livet. Därför är det verkligen dags att se på årsrika personer med nya ögon och bättre ta vara på all den kunskap och erfarenhet som seniorer besitter. Seniorer är en kraft att räkna med; var så säker!

Med risk för att säga det uppenbara: Seniorer är inte en homogen grupp. Det måste alla vi som är beslutsfattare ta hänsyn till i de beslut som vi tar. Bara för att man uppnår en viss ålder är inte behoven, önskemålen och sättet man vill leva på lika.

För mig som moderat faller det sig helt naturligt att tala om både egenmakt och valfrihet när det gäller seniorer. Som jag sa förra året i denna talarstol: Valfriheten ska utvecklas och inte avvecklas.

Men vet ni vad jag saknar? Jag saknar en vision för vård och omsorg som rör seniorer. Jag saknar en tydlig riktning. Och jag saknar förmågan att nationellt ta ansvar för äldreomsorgen. Mål för äldreomsorgen finns, och förra året adderades ett nytt mål om jämställd och jämlik vård och omsorg. Det är bra. Men jag saknar visionen och inriktningen.

För mig är det tydligt vad som behöver göras när det gäller utvecklingen av vård och omsorg för årsrika personer.

För det första: Vi måste gå från ett reaktivt arbetssätt till ett proaktivt arbetssätt. Vad innebär det? Jo, det innebär att vi ska arbeta mer förebyggande. Vi vet att det finns mycket att göra här. Man kan redan i dag ta en enkel röntgenbild av sina tänder för att upptäcka om man har risk för benskörhet.

Genom exempelvis styrketräning kan vi förebygga benskörhet. Genom bra kost förebygger vi undernäring. Och genom sociala aktiviteter kan vi förebygga den ofrivilliga ensamheten.

För det andra: Vi behöver gå från ett kompenserande till ett rehabiliterande arbetssätt. Jag har i denna talarstol tidigare nämnt exemplet från Danmark om vardagsrehabilitering i hemvården. Då handlar det om att bibehålla, återfå och förbättra funktionsförmågan. Det gör att äldre blir mer självständiga i det dagliga livet.

För det tredje: Denna punkt rör inte bara vård och omsorg för seniorer utan hela synsättet, alltså att vi måste gå från att tala om en demografisk utmaning till att faktiskt se seniorer som den kraft som de verkligen är och bättre ta vara på kraft, kompetens, erfarenhet och kunskap som seniorer besitter.

Fru talman! I betänkandet som vi behandlar i dag om äldrefrågor vill jag lyfta fram det tredje yrkandet i Moderaternas motion om att stärka seniorers livskvalitet, som handlar om att både följa upp och utveckla två redan tagna beslut om förenklad biståndsbedömning och parboendegarantin. Jag vill därmed yrka bifall till reservation 10 från Moderaterna och Kristdemokraterna.

Den 1 juli 2018 trädde bestämmelsen om förenklad biståndsbedömning i kraft. Detta innebär en möjlighet för kommuner att utan behovsprövning erbjuda hemtjänst till äldre personer. Det gör att det blir enklare och ger större utrymme för både delaktighet och självbestämmande. Nu har det

gått ett och ett halvt år sedan denna bestämmelse infördes. Då tycker vi moderater att det är fullt rimligt att vi ska utvärdera detta och också se om detta kan utvecklas.

Vi moderater vill även ge regeringen i uppdrag att följa upp den så kallade parboendegarantin, som har funnits sedan 2012. Denna garanti innebär en rätt för makar att bo tillsammans på särskilt boende även när bara en av makarna har fått bistånd beviljat för särskilt boende. När man har bott tillsammans hela livet ska man såklart också kunna göra det på ålderns höst.

Fru talman! När vi står här och debatterar nästa år hoppas jag att vi har fler skarpa förslag, jag hoppas att vi har samsyn inom ett antal områden och jag hoppas att vi kanske kan få till något tillkännagivande när det gäller förebyggande och rehabiliterande arbete i fråga om fysisk aktivitet på recept, fallprevention, nutrition och benskörhet. Jag hoppas också att vi har fler skarpa förslag om ofrivillig ensamhet och psykisk ohälsa.

Fru talman! Slutligen vill jag referera vad Ingrid Bergman sa: Att åldras är som att bestiga ett berg. Man blir lite andfådd, men man får en mycket bättre utsikt.

(Applåder)

(forts. § 10)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.49 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 9 Frågestund

Anf. 29 TREDJE VICE TALMANNEN:

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning.

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av statsrådet Per Bolund, näringsminister Ibrahim Baylan, statsrådet Matilda Ernkrans och statsrådet Åsa Lindhagen. Statsrådet Per Bolund besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Återinförande av investeringsstödet

Anf. 30 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Perioden 2016–2019 går till historien som ett monumentalt slöseri på det bostadspolitiska området. Regeringen anslög över 20 miljarder kronor i olika subventioner till byggande och renovering. Riksrevisio-

nen har sågat flera av stödformerna, och SKR har i en studie som man låtit göra konstaterat att över 60 procent av de bostäder som byggdes med hjälp av stödet hade byggts ändå.

I en tid då Sverige är drabbat av många stora samhällsproblem vill jag fråga bostadsministern hur han kan stå för att återinföra detta stöd när så många av de bostäder som får stöd hade byggts ändå.

Frågestund

Anf. 31 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Carl-Oskar Bohlin, för en viktig fråga!

Vi ska självklart använda våra offentliga finanser effektivt och se till att de gör nytta. Men vi kan också konstatera att med den politik som har präglat bostadssidan under lång tid – att man träder tillbaka och inte ser det som ett politiskt område utan som ett område där det är marknadskrafterna som ska få råda – får man den situation som vi är i nu, det vill säga en situation där det har byggts alldeles för få bostäder under alldeles för lång tid och där det byggs för dem som har de högsta inkomsterna och inte för de stora behoven.

Detta behöver vi ändra på. Vi behöver ha ett politiskt ansvarstagande i bostadspolitiken. Därför är jag stolt över att vi nu har en mer aktiv bostadspolitik än vi haft på länge.

Jag håller inte med om Carl-Oskar Bohlins utvärdering av de stöd som har funnits. Tvärtom – när jag läser Sveriges Kommuner och Regioners utvärdering ser jag att man konstaterar att det är väldigt många hus som inte skulle ha byggts, och om de hade byggts hade hyrorna varit högre och energieffektiviteten sämre.

Våra stöd gör nytta här och nu.

Anf. 32 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Problemet är ju att inga av de bostadssubventioner som nu finns adresserar de verkliga sociala problem som finns på bostadsområdet. De går i stället till att subventionera byggande av bostäder som i huvudsak går till människor som ändå hade haft råd att efterfråga dem, eftersom majoriteten fortfarande fördelas efter kötid.

Fru talman! Detta är alltså inte min utvärdering. Det är en utvärdering som är gjord av SKR, som konstaterar att 60 procent av de byggda bostäderna hade byggts ändå.

Anf. 33 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag har också tagit del av utvärderingar som visar motsatsen – att de som tar del av stödet säger att det gör väldigt stor nytta och att det verkligen byggs mer av det som det finns mest behov av, det vill säga små hyreslägenheter.

Jag tycker att Carl-Oskar Bohlin ska se det senaste avsnittet av *Uppdrag granskning* om de enorma behov som finns på bostadsmarknaden – det är så många människor som inte kan ta steget in och få ett eget tryggt boende – och ta ansvar för att Moderaterna när man får makten över politiken skär bort bostadspolitik men inte lägger till någonting. Man tar bort, men man är inte beredd att agera.

Frågestund

Anf. 34 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Bolund.

Regeringen har via statsministern meddelat att man avser att föra en stram migrationspolitik, och statsrådet Shekarabi sa i veckan att vi inte kan ha en stor invandring under de kommande åren.

Men Migrationsverkets senaste prognos visar – tvärtom – att asylinvandringen till Sverige ökar igen. Även Miljöpartiet går i motsatt riktning. Man vill att sjukdom ska kunna utgöra asylskäl, man vill ha en kravlös anhöriginvandring och man vill – nu senast – att provanställningar för ensamkommande män utan skyddsskäl ska räcka för permanent uppehållstillstånd.

Samtidigt är det ekonomiska läget i många kommuner akut, och enligt SKR beror det till stora delar på kostnader för nyanlända.

Fru talman! Detta går inte ihop. Hur avser regeringen att göra för att hålla Miljöpartiets inflytande borta från migrationspolitiken?

Anf. 35 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det var en intressant ställd och – kan man säga – spetsig fråga.

Det är ju inte så det går till i svensk politik, utan när man samarbetar om politik samarbetar man och kommer överens tillsammans. Det kanske inte Sverigedemokraterna har så stor erfarenhet av, men Miljöpartiet har stor erfarenhet just av att göra överenskommelser.

Vi gjorde också en överenskommelse om migrationspolitiken hösten 2015. Vi förändrade politiken eftersom vi såg att det kom en så stor grupp att vi inte hade möjlighet att ta hand om den.

Nu har vi en ny situation. Vi har betydligt färre som kommer till Sverige. Självklart ska man kunna söka asyl i Sverige. Vi har asylrätt; det är en mänsklig rättighet som vi står upp för.

Vi tycker också att det finns skäl till att man ska ha möjlighet att få skydd av humanitära skäl när det helt enkelt är orimligt att man utvisas, eftersom konsekvenserna blir för stora. Det är en politik som Miljöpartiet står bakom. Det är också en politik som vi har kommit överens om brett i Sveriges riksdag.

Man kan konstatera att Sverigedemokraterna är det parti som sticker ut och som aldrig tycker att det finns några skäl för människor att få en trygg framtid i Sverige om de kommer från ett annat land.

Anf. 36 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD):

Fru talman! Tack, Per Bolund, för svaret!

Jag tycker att det kommer lite blandade signaler, om jag ska uttrycka mig på ett vänligt sätt, men jag kan försöka att omformulera frågan.

Kan statsrådet försäkra svenska folket att regeringen jobbar för att minska antalet asylsökande så att kommunerna får en chans att återhämta sig ekonomiskt och betala av den stora integrationssskuld som finns?

Anf. 37 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Vem som helst kan titta på statistiken och se att det nu kommer betydligt färre människor till vårt land än det gjorde till exempel under åren 2015–2016.

Jag tycker att vi har ett ansvar för de människor som nu är i vårt land, som förtjänar att få en bra och trygg framtid och som också bidrar till att göra Sverige till ett bättre land. Vi ska inte glömma bort att väldigt många människor med utländsk bakgrund varje dag går till jobbet och varje dag gör fantastiska insatser för välfärden och för vår gemensamma ekonomi. Det är något som Sverigedemokraterna bara vill blunda för och förringa.

Livsmedelsforskningen i forsknings- och innovationspropositionen

Anf. 38 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa min fråga till Matilda Ernkrans.

Det är ju så att det kommer en forsknings- och innovationsproposition senare i år. En fråga som både riksdag och regering har jobbat väldigt hårt med i flera år handlar om den livsmedelsstrategi som har antagits. Strategin har också följts upp med handlingsplaner av olika slag.

I denna strategi lyfter man upp vikten av strategiskt betydelsefulla satsningar där det är viktigt att forskning med koppling till akademi respektive näringsliv samverkar på olika sätt. Livsmedelsbranschen har ju en extremt låg andel som går till forskning, och detta är ett problem i sig.

En så strategiskt viktig fråga brukar ju tas om hand i stora propositioner, vilket en forsknings- och innovationsproposition är. På vilket sätt kommer livsmedelsforskningsfrågorna att bli synliga i den stora proposition som kommer senare i år?

Anf. 39 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack, Ulrika Heie, för en mycket viktig fråga!

Det är verkligen en förmån som högskole- och forskningsminister att få leda arbetet, som vi nu håller på med, att ta fram en ny forsknings- och innovationspolitisk proposition som vi ska lägga fram till riksdagen i höst. Det är ett arbete som vi behöver samlas kring, inte minst här i mitten av svensk politik, för att utveckla den forsknings- och innovationspolitik som bygger på Sverige som ledande kunskaps- och forskningsnation.

Min förhoppning och ambition är att vi ska kunna fortsätta driva en forskningspolitik som svarar mot våra samhällsutmaningar, som klimatfrågan, hälsoutmaningen och andra utmaningar som vi gemensamt behöver kunna möta. Här är naturligtvis också de gröna näringarna, livsmedelsfrågor och annat viktiga utmaningar och viktiga inspel i det som vi ska göra framåt i tiden.

Anf. 40 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret på frågan!

Tidigare har man tagit hand om frågorna om strategiska innovationsområden, strategiska forskningsområden och så vidare. Hur ser ministern att den här frågan ska få tillräcklig tyngd? Ibland hänvisar man till Sweden Food Arena, som är ett viktigt koncept, men det behövs ju så mycket mer.

Jag kommer själv från Skaraborg, där till exempel husdjursforskningen vid SLU i Skara är en viktig del.

På vilket sätt kommer också den behovsmotiverade forskningen att ytterligare tas om hand i kommande proposition?

Anf. 41 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Exakt på vilket sätt vi ska kunna adressera olika forskningspolitiska områden, utmaningar och så vidare är någonting som vi måste arbeta med tillsammans. Vi ska se till att vi här i Sveriges riksdag får en forsknings- och innovationspolitisk proposition som gör att Sverige kommer att fortsätta vara en ledande innovationsnation men också en ledande forsknings- och kunskapsnation.

Jag ser verkligen fram emot vårt fortsatta arbete och kan försäkra ledamoten om att vi har många goda inspel.

Flygskatten och ett utökat RUT-avdrag

Anf. 42 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Min fråga riktar sig till statsrådet Per Bolund.

Nyligen presenterades RUT-utredningen, som vill utvidga RUT-avdraget till att också omfatta ommöblering i hemmet, att få grejer körda till loppis eller till blomvattning hos de välbeställda när de är på semester.

Samtidigt är det kris i välfärden. Runt om i landet planeras nu för nedskärningar. I det läget väljer regeringen att prioritera utökat RUT-avdrag framför satsningar på välfärden. Som om detta inte vore nog föreslår utredaren att detta ska finansieras genom höjd flygskatt. Men syftet med flygskatten borde rimligtvis vara att finansiera en grön omställning och satsningar på järnvägen och underhåll. Varför ska den gå till ännu fler skatteavdrag i de rikaste områdena? Det är ju välfärden som är i kris, och klimatet kan absolut inte vänta.

Delar statsrådet utredarens uppfattning att flygskatten ska finansiera ett utökat RUT-avdrag?

Anf. 43 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det är som sagt ett utredningsförslag, och jag tror att Tony Haddou känner till att alla utredningsförslag inte per automatik är regeringens förslag. Vi tar nu såklart in de här förslagen och kommer sedan att arbeta vidare med dem.

Däremot har vi i samband med januariavtalet mellan Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Centerpartiet och Liberalerna kommit överens om att vi ska utvidga RUT-avdraget. Det är för att vi ser den positiva effekten att människor som annars riskerar att hamna i långsiktig arbetslöshet faktiskt kan få in en fot på arbetsmarknaden.

Detta ska inte ställas i motsats till satsningar på välfärden. Det är inte så att de är varandra uteslutande. Vi kunde ju under förra mandatperioden skjuta till över 35 miljarder kronor till välfärden. Under den här mandatperioden har vi sagt att vi ska fylla på med 5 miljarder varje år, och vi har redan kommit med förslag om att tidigare lägga ytterligare 5 miljarder redan i vårbudgeten.

Självklart ska vi klara av att försörja välfärden med de resurser den behöver, och vi är beredda att göra mer framöver om behovet finns.

Prot. 2019/20:74
13 februari

Anf. 44 TONY HADDOU (V):

Fru talman! RUT är en väldigt dyr reform. Det är lite lustigt, för vad man har hört genom åren är att RUT ska vara självfinansierande. Nu har det kommit en ny rapport från Tillväxtanalys som visar att varje RUT-jobb motsvarar ungefär tre fyra välfärdsjobb i kostnader.

Min vidare fråga blir: Vore det inte mer rimligt att de här jobben hamnade i välfärden, som verkligen behöver personal och som behöver stärkas över hela landet, än att de hamnar hos enskilda rika som utnyttjar bidraget som mest?

Anf. 45 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Vi ser inte att det inte finns förutsättningar att få fler som arbetar inom privat sektor och att fler kan få arbete också i offentlig sektor. Under den tid som har gått med en rödgrön regering har vi också fått upp antalet anställda i offentlig sektor kraftigt, just för att vi klarar av att satsa.

Vi har precis det som Tony Haddou efterlyser, det vill säga det som kallas extratjänster. Tyvärr blev det där en rejäl neddragning när Moderaternas och Kristdemokraternas budget gick igenom i riksdagen. Men det är en satsning som vi tycker just leder till både att människor får in en fot på arbetsmarknaden och att vi får värdefulla välfärdstjänster utförda.

Segregationen och kommunernas situation

Anf. 46 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Situationen i de socialt utsatta områdena i vårt land förvärras. Vi har i dag 60 utsatta områden och 22 särskilt utsatta. Här frodas segregation, kriminalitet, sysslöshet och arbetslöshet. Brottsligheten mot unga av unga ökar kraftigt. Vi har skolor där bara en tredjedel av eleverna når gymnasiebehörighet.

Det är inget annat än skamligt att vi bara har sett på när barnens uppväxtmiljöer försämrats och segregats. I verklighetens Sverige är det våra kommuner som kämpar för att bryta segregationen och jobbar för att nå integration och samhällsgemenskap, men de måste få förutsättningar att vända utvecklingen. Kommun efter kommun vittnar om att de inte klarar mottagandet, inte klarar ekonomin.

Ansvarig minister för arbetet med segregation för nyanländas etablering är Åsa Lindhagen, och jag upplever inte att ministern svarar upp med konkreta lagändringar. Därför, fru talman, vill jag fråga om ministern inte hör kommunernas rop på hjälp.

Anf. 47 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka riksdagsledamoten för att hon lyfter de här oerhört viktiga frågorna.

En väldigt viktig del i att bekämpa segregation är långsiktighet i arbetet. Här har inte minst politiken brustit på en rad olika sätt när det gäller projekt och kortsiktighet. Människor i områden med socioekonomiska ut-

maningar är trötta på kortsiktigheten som inte ger en strukturell förändring, så det vill jag säga är en viktig utgångspunkt.

Regeringen tog förra mandatperioden fram en långsiktig strategi för arbetet med att motverka och minska segregation. Den tar fasta på bostad, arbetsmarknad, skola, demokrati, civilsamhälle och brottslighet. Dessa olika områden behöver vi jobba med och fortsätta att ta arbetet framåt.

Det sker ett omfattande arbete mot inte minst brottslighet. 34-punktsprogrammet, som har tagits fram, omfattar också arbetet mot gängkriminalitet. Vi sköt till resurser till kommuner och regioner under förra mandatperioden och kommer också att skjuta till resurser framöver. Det är viktigt att skjuta till resurser.

Anf. 48 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Jag vet mycket väl att det inte finns någon quickfix och att det krävs en långsiktighet, men Åsa Lindhagen har varit minister i över ett år och inte lagt fram några riktigt skarpa förslag.

Det måste börja ställas krav på språkkunskaper och etableringstiden bör förlängas för dem som behöver det, och det måste ställas aktivitetskrav vid försörjningsstöd. Vi kristdemokrater vill att staten tar över kostnaden för försörjningsstödet till de arbetslösa.

Jag hör inga förslag från regeringen som på riktigt skulle kunna göra skillnad. Och vad värre är tror jag inte att kommunerna hör det heller.

Anf. 49 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Det är flera olika delar här. En del är att vi sköt till 35 miljarder till välfärden förra mandatperioden och fortsätter att skjuta till resurser. Det är välkommet mot bakgrund av den diskussion som finns i riksdagen om behovet av att satsa på välfärden. Det tycker jag är en oerhört viktig del i det här arbetet.

Vi lade också en bra grund förra mandatperioden med den långsiktiga strategin, med myndigheten Delmos som har inrättats och med de statsbidrag som finns till kommuner och regioner som ett ytterligare tillskott av resurser för att motverka segregation. Vi jobbar också med etablering.

Det här är två olika frågor men som har beröringar på olika sätt.

Hot och hat mot forskare

Anf. 50 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till statsrådet Matilda Ernkrans.

Under den senaste månaden har det återigen framkommit vilket hot som många genusforskare lever under. År 2018 var det någon som placerade en bombtrapp utanför Nationella sekretariatet för genusforskning i Göteborg. Genusinstitutionen i Uppsala har vid öppna föreläsningar numera alltid vakter utanför, detta efter att hotfulla personer dykt upp med tillhyggen. Enskilda forskare vittnar om att de blir utsatta för hot och trakasserier.

Fru talman! Det kan finnas olika åsikter om behovet av ett forskningsområde eller för den skull om de slutsatser som dessa forskare drar. Men ett fritt land förutsätter en forskningsvärld där man som forskare kan verka säkert och tryggt.

Vad gör regeringen för att säkerställa forskares säkerhet runt om på olika institutioner?

Prot. 2019/20:74
13 februari

Frågestund

Anf. 51 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Jag tackar Maria Nilsson för att hon uppmärksammar detta. Det är helt oacceptabelt att forskare och rektorer på våra högskolor och universitet utsätts för hot, hat och trakasserier. Man ska givetvis kunna sprida sin kunskap och sina forskningsresultat. Vi vill ju att fler ska få ta del av ny kunskap och forskningsresultat.

Att forskare tystas på grund av hot och hat hotar i förlängningen vår demokrati. Av den anledningen är jag precis lika orolig och upprörd över detta som ledamoten. Därför har jag tagit initiativ till att bjuda in de lärosäten som på olika sätt i medierna eller på andra sätt i kontakt med Utbildningsdepartementet signalerat att de har bekymmer med hot och hat mot forskare och rektorer. Nu ska vi ha ett första samtal, och sedan får vi ta frågan vidare därifrån.

Anf. 52 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det är glädjande att statsrådet redan har tagit initiativ till ett rundabordssamtal. Låt mig dock påpeka att ett rundabordssamtal inte kommer att hindra några forskare från att uppleva hot och trakasserier.

Min uppföljande fråga blir därför: Vilka konkreta åtgärder tänker statsrådet vidta den närmaste tiden för att förhindra att detta sker på våra universitet och högskolor?

Anf. 53 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Vi måste börja med att samtala med dem som har blivit utsatta för att få veta hur problemet ser ut. Vi vet att det är ett problem, men vi vet inte omfattningen. Utifrån det får vi ta detta vidare. Det kan vara så att vi behöver vidta vidare åtgärder utifrån de uppgifter vi får fram i detta samtal.

Jag ser också den forsknings- och innovationspolitiska proposition vi håller på att jobba fram som en möjlighet. Här kan vi gemensamt i mitten av svensk politik hitta åtgärder för att stå upp för en fri forskning.

Samverkan mellan forskning och samhälle

Anf. 54 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Ernkrans.

Att forskning och utbildning bedrivs i hela landet är en avgörande fråga för att hela landet ska leva, växa och utvecklas. Om vi dessutom vill att forskningen ska komma till maximal användning och ha bästa möjliga kvalitet är det bra att ha samverkan med det omgivande samhället. Samverkan mellan akademi, näringsliv och andra samhällsaktörer är en framgångsfaktor.

Hur kommer ministern att arbeta för att samverkan stimuleras lokalt och regionalt och att detta också bidrar till bättre möjligheter till högre utbildning i hela landet?

Anf. 55 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Jag tackar Linus Sköld för frågan.

Samverkan är verkligen ett svenskt signum och något som har tjänat Sverige väldigt väl. Trots att vi är ett litet land uppe i norr producerar vi världsledande forskning, och vi är extremt duktiga på innovationer. Dessutom har vi högre utbildning och forskning i hela vårt land.

Samverkan är nyckeln mellan akademi, politik och näringsliv. Universitet och högskolor har redan i dag uppdraget att samverka med det omgivande samhället.

Vi fortsätter nu att utveckla forsknings- och innovationspolitiken tillsammans i mitten av svensk politik och tar detta vidare in i den forsknings- och innovationspolitiska propositionen.

Anf. 56 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Alldeles nyligen drog regeringen igång samverkansprogrammen. Min bild är att de blir viktiga för att skapa jobb och innovation i hela landet.

Eftersom kompetensbrist är ett mycket påtagligt problem på stora delar av den svenska arbetsmarknaden är ett av temana för samverkansprogrammen kompetensförsörjning.

Vilken betydelse bedömer ministern att samverkansprogrammen kommer att få när det gäller att stärka kompetensförsörjningen i hela landet?

Anf. 57 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Ledamoten ställer en fråga om något som jag ändå hade tänkt ta upp.

Under näringsministerns ledning har vi dragit igång samverkansprogrammen, och temat för ett av dem är just kompetensförsörjning och livslångt lärande. Här är samverkan med näringslivet mycket viktig, och detta är något jag tror att vi kan vidareutveckla gemensamt i höstens proposition.

Strukturell hemlöshet

Anf. 58 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Bristen på bostäder för dem med låga inkomster är akut. Förutsättningarna ser dessutom väldigt olika ut runt om i landet. Vissa kommuner väljer nu också att strama åt socialtjänstens bedömningar, och hur nödbistånd till dem som står helt utan en bostad utformas förändras.

I gårdagens *Uppdrag granskning* fick vi möta flera familjer som på grund av den strukturella hemlösheten hamnat i en mycket svår situation. Det är ett politiskt misslyckande på alla nivåer, och vi måste ta vårt ansvar för att lösa detta. Barn ska inte behöva växa upp i en sådan otrygg boendemiljö.

Min fråga går till statsrådet Per Bolund: Vad gör regeringen för att hjälpa dessa familjer och för att minska den strukturella hemlösheten?

Anf. 59 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack Emma Hult för att du pekar på ett stort problem och en stor utmaning. Jag delar din uppfattning att detta inte är acceptabelt.

Som välfärdsland måste vi se till att våra medborgare får möjlighet till ett tryggt boende, och regeringens politik inriktar sig också på det.

Investeringsstödet är en viktig åtgärd för att få ut fler lägenheter som även de med lägre inkomster kan efterfråga. Nu kommer det också att riktas så att kommunerna kan använda en del av det till bostäder för unga människor eller människor med socioekonomiska utmaningar.

Vi behöver få bättre kunskap om bostadsbristen, och därför har vi gett Boverket i uppdrag att utreda hur bostadsbristen kan beräknas. Det rapporteras bostadsbrist från många av Sveriges kommuner, men på väldigt olika villkor. I en del kommuner saknas det bara några äldreboenden medan det i andra handlar om stor strukturell hemlöshet. Den 20 september kommer vi att få ett underlag från Boverket och därigenom en bättre bild, och då kommer vi också att kunna utveckla en mer social bostadspolitik.

Anf. 60 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det behöver byggas fler bostäder, och det görs delvis med hjälp av investeringsstödet. Jag tror dock att fler åtgärder behövs. Vi behöver också fördela de bostäder som finns på ett bättre sätt.

Jag är övertygad om att vi behöver en nationell hemlöshetsstrategi, och jag hoppas att det är något vi kommer att kunna enas om brett politiskt i Sveriges riksdag framöver.

Vi fick nu veta att det ska komma en utredning från Boverket. Vad kommer det att ha för betydelse att Boverket levererar statistik på hur bostadsbristen ser ut?

Anf. 61 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det kommer att hjälpa oss att rikta stödet dit där det behövs allra mest. Vi kommer också att kunna samverka bättre med kommunerna eftersom kommunerna som sagt har olika villkor.

Jag tycker att staten ska ta ett större ansvar på detta område. Visst behöver vi ha en politik för att bygga mer, och nu byggs det ungefär dubbelt så mycket som under tidigare årtionden. Men det behöver också byggas för de behov som finns, och då behöver vi ha en social bostadspolitik. Vi behöver fundera på vilka verktyg staten kan använda för att hjälpa kommunerna att ta sitt bostadsförsörjningsansvar.

Beviljandet av stöd till arbetsintegrerad lärarutbildning

Anf. 62 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Matilda Ernkrans.

I Sverige har vi en enorm lärarbrist. Inte minst saknar vi många högstadielärare. Dessvärre har vi inte heller tillräckligt bra kvalitet på våra lärarutbildningar. När UKÄ gjorde en utvärdering fick färre än hälften godkänt.

Vi moderater vill se många förändringar i lärarutbildningen. Vi vill se mer pedagogik, mer didaktik, mer metodik och inte minst mer praktik. Vi vill också gärna se en fristående lärarutbildning.

I väntan på detta var det glädjande med regeringens satsning på 30 miljoner för de lärosäten som bedriver arbetsintegrerad lärarutbildning. Det var väldigt glädjande. Men när jag sedan läste ansökningarna och såg vilka som beviljats eller inte var det inte så glädjande längre. Till exempel gäller bara en fjärdedel av ansökningarna högstadielärare, den grupp vi har störst brist på.

Jag vill därför fråga: På vilka grunder har regeringen beviljat eller avslagit lärosätens ansökningar om att få del av medlen?

Anf. 63 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack för engagemanget i att vi ska få fler lärare och fortsätta att förbättra lärarutbildningen!

Det har vidtagits och fortsätter att vidtas många olika åtgärder och initiativ för att vi ska få en lärarutbildning som lockar fler men som fler också klarar av så att vi kan få ut fler duktiga lärare i våra skolor.

När det gäller den arbetsintegrerade lärarutbildningen – det som vi kan kalla jobba och plugga samtidigt eller Dalamodellen – handlar en del av regeringens arbete om att vi vill sprida modellen till fler lärosäten runt om i landet. Det är just samverkan mellan högskolan eller universitet och skolan som är nyckeln i den arbetsintegrerade lärarutbildningen.

Det var fler än vi hade pengar till som ville vara med i satsningen. Det visar att intresset är stort. Urvalet har gjorts utifrån var vi kan få mest effektiv nytta av våra pengar.

Brott mot unga svenskar

Anf. 64 HENRIK VINGE (SD):

Fru talman! Min fråga går till Åsa Lindhagen.

Svenskar är i minoritet på många håll i landet och utsätts för ett mycket grovt rasistiskt våld. Något som har pågått länge men som har blivit uppmärksammat den senaste tiden är de så kallade förnedringsrånen, där grupper av invandrarkillar väljer ut ensamma svenska killar. Bara för att de är svenskar slår man dem och sparkar på dem. I vissa fall våldtar man dem, och i vissa fall kissar man på dem. Man filmar det och lägger upp filmen på internet för att göra förnedringen ännu större. Under tiden man gör detta kallar man dem för jävla svenne. Även tjejer utsätts för liknande saker. Svenska tjejer utsätts för flest våldtäkter i hela Europa.

Fru talman! Aldrig i modern tid har det varit så farligt att vara ung och svensk som i dag. Jag undrar: Vad tror regeringen att detta beror på?

Anf. 65 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Sverige har en av de hårdaste sexualbrottslagstiftningarna i världen, och det är bra. Om en man våldtar sin fru varje kväll under ett års tid begår han 365 våldtäkter. Så ser det inte ut i hela världen – på vissa håll är det inte våldtäkt över huvud taget. Att det är det i Sverige är bra, för detta är ett av våra viktigaste samhällsproblem. När det gäller mäns våld mot kvinnor, våld i samhället och rasism finns det noll acceptans.

En viktig del i att jobba förebyggande mot våld och mäns våld mot kvinnor är att komma åt de destruktiva maskulinitetsnormer som finns. Det är normer som innebär att män i detta samhälle tycker att de har rätt att till

exempel behandla kvinnor på ett visst sätt och behandla människor, oavsett kön, på ett visst sätt. Vi måste komma åt dessa normer, för det här är inte acceptabelt över huvud taget.

Det måste få konsekvenser om man begår grova brott. Man ska ta ansvar för det, och det ska få konsekvenser.

Det gäller alltså att jobba förebyggande mot de normer som innebär att människor tycker att det är okej att bete sig på det sättet, och sedan ska vi ha ett bra rättssystem.

(Applåder)

Frågestund

Konsumentskydd för bostadsrätter

Anf. 66 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Min fråga går till Per Bolund.

Varje år utsätts 3 000 bostadsrätter i Sverige för brott, även direkta kapningar. I Malmö har vi till exempel bostadsrättsföreningen Ida och bostadsrättsföreningar i Kinesiska muren där styrelser har kapats av personer som inte har något intresse av föreningens bästa. Barn bor i lägenheter utan värme och med fukt överallt. Vi har enskilda bostadsrättsinnehavare som riskerar att förlora alla sina investeringar, och i förlängningen kan hela deras ekonomi förstöras.

I dag har civilutskottet kommit överens om ett tillkännagivande baserat på Centerpartiets förslag om konsumentskydd för bostadsrätter. Det är bra.

Hur ser bostadsministern på att bostadsrätter kapas och att ett reellt konsumentskydd saknas i dag? Hur kommer bostadsministern att arbeta för att regeringen ska agera vidare? Kan bostadsministern lova att regeringen i år kommer att leverera när det gäller konsumentskydd och bostadsrättsregister?

Anf. 67 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Niels Paarup-Petersen, för en bra och viktig fråga!

Vi vet att detta är ett problem som förekommer. Det är inte allmänt utbrett, men det är ett problem, särskilt för de människor som påverkas. Det är bostadsrättsföreningar och individer som ofta har gått in med stora besparingar, lån eller skulder för att kunna köpa sin bostadsrätt. De måste kunna känna att de har en trygghet socialt och ekonomiskt.

Jag välkomnar att det kommer initiativ. Regeringen driver också på och arbetar för att se hur konsumenterna på bostadsmarknaden kan skyddas bättre, till exempel när det gäller att få större tydlighet när det gäller skuldsättning så att de inte köper en lägenhet som det visar sig finnas en pant på. Det ska också vara möjligt att ta över och tvångsförvalta, till exempel när hyresvärdar inte sköter sig. Vi behöver ha samma syn när det gäller bostadsrättsföreningar. Som bostadsrättsinnehavare ska man kunna känna sig trygg i att föreningen förvaltas för ens eget bästa, inte för att någon annan ska sko sig.

Här kommer vi att kunna arbeta tillsammans framöver.

Frågestund

Anf. 68 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V):

Fru talman! Det är glädjande att bostadsministern, precis som resten av Sverige, såg det senaste hjärtskärande reportaget om hemlöshet i *Uppdrag granskning* i går. Barnfamiljer som tillhör en växande grupp som kallas strukturellt hemlösa har tvingats lämna sina hem och flytta till vandrarhem. Barnfamiljer får flytta från vandrarhem till vandrarhem på grund av en dålig bostadspolitik, något som pågår och har pågått under Per Bolunds tid som bostadsminister.

Bostad ska vara en social rättighet för alla oavsett inkomst. Man blir förbannad över att se hur konsekvenserna av en misslyckad bostadspolitik fortsätter att drabba barnfamiljer. Därför undrar jag: Vad har bostadsministern för råd att ge till alla dessa strukturellt hemlösa barnfamiljer som inte har någonstans att ta vägen?

Anf. 69 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Här hjälper det inte att ge råd, utan här hjälper det att göra insatser. Det vi kan göra är att arbeta tillsammans. Alla vet att staten inte bygger bostäder, utan det gör privata aktörer. Det är kommunerna som upplåter mark för att bygga bostäder. Det är kommunerna som har förmedlingstjänster, till exempel bostadsförmedling, och som därmed kan ge förtur. Men det duger inte att bara skjuta över ansvaret på någon annan, utan alla måste vara beredda att agera.

Jag blir lika upprörd när jag ser bilderna och hör om de exempel där barnfamiljer inte har en trygghet att erbjuda sina barn och inte kan låsa om sig i sin egen bostad. Detta måste vi ändra på.

Från regeringens sida vill jag ge ett tydligt besked: Vi är beredda att göra förändringar. Vi har redan gått in med många miljarder i stöd för att det ska byggas lägenheter som människor har råd att bo i, men vi behöver ta ytterligare steg framåt. Men då förväntar vi oss att också andra aktörer tar sitt ansvar och att kommunerna använder sina bostadsförmedlingstjänster och ser till att de som har störst behov får förtur så att till exempel barnfamiljer aldrig någonsin ska behöva hamna på gatan.

Bostad först

Anf. 70 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Per Bolund.

Bland de socialt mest utsatta finns det hemlösa med beroendesjukdom. Kristdemokraterna arbetar målmedvetet med att stärka kunskapen om situationen för hemlösa och hjälpinsatserna för dem.

Dessvärre använder de flesta kommuner i dag den så kallade trappmodellen, en metod som snarare stjälper än hjälper personer i hemlöshet. Alla kommuner borde i stället använda den evidensbaserade metoden Bostad först. Genom den kan den hemlöse erbjudas att leva i en lägenhet med individuellt anpassat stöd. Andra krav än att sköta sin bostad finns inte. Av dem som får chansen lyckas åtta av tio behålla sitt boende.

Vi i KD avsätter 250 miljoner i vår budget för att stödja kommuner att använda Bostad först.

Fru talman! Min fråga till statsrådet är: Vad gör regeringen för att få kommuner att använda evidensbaserade metoder när det gäller hemlösa med beroendesjukdom?

Prot. 2019/20:74
13 februari

Frågestund

Anf. 71 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag vill tacka Cecilia Engström för en viktig fråga.

Vi vet att detta är en grupp som behöver samhällets stöd. I lagstiftningen anges tydligt vem som har huvudansvaret för att hjälpa människor som har olika former av beroendeproblematik. Det är enligt socialtjänstlagen kommunerna och socialtjänsten som har ansvar för att ge hjälp och stöd, och då inkluderas även boende.

Jag har själv personligen träffat tidigare hemlösa som fått hjälp genom Bostad först. Jag tycker att det är en väldigt inspirerande modell, och jag hoppas att fler kommuner inspireras av den.

Vi kommer nu att aktivera oss från regeringens sida och ta ytterligare steg för en socialt hållbar bostadspolitik. Vi ska göra större insatser för att hjälpa dem som i dag har svårt att komma in på bostadsmarknaden. Bland dem finns självklart personer som till exempel har mentala funktionsnedsättningar eller beroendeproblematik.

Men vi kan inte komma ifrån att det är kommunerna som har huvudansvaret. Det vi kan göra från regeringens och statens sida är att ge dem förutsättningarna att utföra sitt uppdrag på bästa sätt.

Lämplighetstest för lärarutbildning

Anf. 72 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Matilda Ernkrans och gäller kvaliteten och genomströmningen på lärarutbildningen.

Problemet är inte antalet platser vid landets lärosäten, utan den så kallade kvarvaron, det vill säga hur många studenter som är kvar termin tre, fyra och fem. Tyvärr är det avhopp på mellan 20 och 30 procent på bland annat ämneslärarutbildningen. Vi ser särskilt stora brister när det gäller ämneslärarutbildningen och högstadieläroinriktningen. Där skulle vi behöva rekrytera fler och öka söktrycket. Men vi skulle också behöva examinera åtminstone 4 000 fler lärare varje år för att klara den efterfrågan som finns.

Ett av de viktigaste krav som Liberalerna har drivit för att höja kvaliteten är att införa ett lämplighetstest för att komma in på lärarutbildningen. När vi var i Finland häromdagen sa man att det absolut viktigaste är att locka de bästa till lärarutbildningen. Där har man infört detta rakt av. Varför inför inte regeringen det i Sverige?

Anf. 73 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Roger Haddad är mycket väl medveten om att det här är en väldigt viktig punkt i det samarbete i mitten av svensk politik som vi har tillsammans. Vi ska gemensamt ta oss an lärarutbildningen. Vi har ett gemensamt engagemang för att se till att fler får möjlighet att börja en lärarutbildning men också klara en lärarutbildning och komma ut som färdiga lärare.

En del i det underlag som vi nu hanterar handlar om hur vi på olika sätt ska kunna stärka antagningskraven till lärarutbildningen. Det är viktigt att vi gör detta i en bra process. Vi ska se till att vi får ut fler lärare som är klara att undervisa ute i klassrummen, samtidigt som vi håller uppe kvaliteten på lärarutbildningen över hela landet. Det här förslaget finns med där.

Åtgärder för främjande av besöksnäringen

Anf. 74 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Min fråga går till näringsminister Ibrahim Baylan.

Besöksnäringen är i stark framväxt. Den ger jobb och tillväxt i hela landet. När vi socialdemokrater i näringsutskottet besökte Malung-Sälen för ett par veckor sedan blev det tydligt hur mycket besöksnäringen bidrar med lokalt men också vilka utmaningar det finns för många småkommuner med en stor turistnäring. Det finns till exempel problem med att tillhandahålla infrastruktur och service.

För ett par år sedan sysselsatte turistbranschen 172 000 människor. I dag är det förmodligen många fler än så. Exportvärdet är hela 144 miljarder kronor. Det här är en oerhört viktig bransch.

Min fråga är: Vilka åtgärder vill regeringen vidta för att besöksnäringen ska kunna fortsätta att växa och bidra till jobb och tillväxt i hela landet?

Anf. 75 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag tackar Åsa Eriksson för en väldigt viktig fråga. Det är dessutom dagens första fråga till mig, så den gläder mig.

Det är precis som Åsa Eriksson säger. Detta är en väldigt viktig bransch som ökar mycket kraftfullt. Den bidrar till att människor får komma utifrån och se vårt vackra land. Den bidrar till att många människor i vårt land åker runt och ser hur det här fantastiska landet ser ut. Den bidrar också, precis som Åsa Eriksson säger, i allt högre grad till sysselsättning och lokala jobb, vilket är väldigt bra. Den kommer alltmer att bli en basnäring för Sverige.

Nu jobbar regeringen tillsammans med besöksnäringen för att ta ytterligare steg i en besöksnäringstrategi. Jag tror att den stora nyckeln i framtiden kommer att vara att vi kan klara av att göra detta på ett hållbart sätt. Då kommer Sverige också i framtiden att vara ett nav för besöksnäringen på ett hållbart sätt till frömma för jobb och sysselsättning lokalt, vilket jag tror är bra för alla.

Regeringens arbete mot den strukturella hemlösheten

Anf. 76 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! I gårdagens *Uppdrag granskning* beskrevs hur den grupp som kallas strukturellt hemlösa ökat i Sverige. Det är fråga om människor som inte har någonstans att bo men som i övrigt inte har några sociala problem. Reportaget illustrerades med min hemstad Göteborg, där kostnaderna för boenden för hemlösa nästan fördubblades mellan 2011 och 2018. Ökningen beror på att bostadsbristen i Sverige är akut och är särskilt

allvarlig i storstäderna. Kommunpolitikerna i Göteborg försöker arbeta långsiktigt med att både bygga fler bostäder och hjälpa de hemlösa att hitta boenden genom boendecoacher.

Min fråga till bostadsminister Per Bolund är om han anser att han och regeringen under de senaste sex åren har gjort tillräckligt för att komma till rätta med den strukturella hemlösheten.

Anf. 77 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Detta är en otroligt viktig fråga. Även jag såg *Uppdrag granskning* och blev upprörd över den enormt svåra situation som de här människorna och familjerna har hamnat i.

Det enkla svaret på frågan är nej. Vi har inte gjort tillräckligt. Det kan man också konstatera att många tidigare regeringar inte har gjort, för det har byggts alldeles för lite under alldeles för lång tid. Jag är dock glad att vi under de här sex åren har haft en byggtakt som vi inte har haft på lång tid i Sverige historiskt sett. Vi bygger nu i storleksordningen 50 000 lägenheter per år, medan byggtakten sedan 90-talet har varit någonstans runt 30 000. Vi har alltså tagit ett rejält kliv framåt, men det räcker inte. Vi behöver göra ännu mer.

Det är kommunerna som har huvudansvaret. De har ansvar för bostadsförsörjningen för sina medborgare. Jag tycker att de stora kostnader som David Josefsson hänvisar till borde motivera kommunerna att försöka styra över till att låta pengarna göra nytta genom att till exempel bygga mer inom allmännyttan för att se till att det kommer ut fler lägenheter, vilket kan sänka månadskostnaderna. Där är vi beredda att hjälpa till från regeringens sida.

Svenskfientlighet

Anf. 78 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Jag skulle vilja prata lite om svenskfientlighet. Ungdomar med utländsk härkomst rånar svenska barn i grupp. De misshandlar dem och tvingar dem att motta urin i munnen medan de filmar dem. De skrattar åt brottsoffren och kallar dem "jävla svennejävlar".

Regeringspartierna har genom åren ifrågasatt begreppet svenskfientlighet och därmed förminskat brottsoffrens faktiska utsatthet. Man har misstänkliggjort dem som rapporterat om faktiska kränkningar och beskyllt dem för att bedriva högerextrem propaganda. Bara de senaste veckornas rapportering om fall likt det som jag beskrev visar på en verklighet som jag dessvärre inte tror att regeringen upplever.

Att fördöma de här brotten i allmänna ordalag utan att erkänna det konkreta problemet är att förnedra alla dem som utsätts och drabbas av det svenskfientliga våldet. Kan regeringen nu genom statsrådet Per Bolund erkänna svenskfientlighet som ett existerande och växande problem? Kan Per Bolund ge besked om att man alltid ska ge ett skärpt straff för brott med svenskfientliga motiv för att markera brottens allvar?

Anf. 79 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Låt det inte förekomma någon misstänksamhet här! Brott är brott. De brott som beskrivs och som vi har sett exempel på är fruk-

tansvärda och oacceptabla. Vi ska göra allt vi kan för att bekämpa och motverka sådana brott.

Brott är brott och hemska övergrepp är hemska övergrepp, oavsett vem som utför dem och oavsett vem som är offret. Vi ska aldrig någonsin som samhälle acceptera att människor i vårt land, oavsett vilken ålder de har och vilken bakgrund de har, utsätts för den här typen av brottslighet.

Då måste vi jobba med att se till att polisen får de resurser den behöver. Vi måste jobba så att vi skapar trygghet för våra unga på gator och torg. Det är också det som regeringens arbete utgår från. Vi behöver även jobba förebyggande för att skapa möjligheter för unga att få en plats i samhället och få ett arbete. De måste känna att de har möjlighet att bli en del av en hållbar samhällsutveckling.

Det är det här som vi inriktar vårt arbete på. Att dela upp det och säga att det bara handlar om svenskhet tycker vi inte är ett sätt att lösa något som helst problem.

Studentkårernas finansiering och oberoende

Anf. 80 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Studentkårerna på vårt lands lärosäten är viktiga. De driver på för att höja utbildningens kvalitet, bevaka studenternas situation och säkerställa att lärosätena förebygger sexuella trakasserier och psykisk ohälsa.

Dessvärre tvingas många studentkårer förlita sig på bidrag från sitt eget lärosäte. Det medför en risk för en beroendeställning, vilket gör att det är svårt att granska lärosätena kritiskt.

Jag ställde en skriftlig fråga till ministern för högre utbildning och undrade vilka åtgärder hon är villig att vidta för att förbättra studentkårernas ekonomiska situation och för att säkra oberoendet. Dessvärre upplevde jag statsrådets svar som lite oengagerat: Ett fungerande studentinlyftande är en viktig fråga för oss, och jag kommer därför att följa utvecklingen inom området.

Fru talman! Jag undrar som statsrådet verkligen inte tycker att det krävs mer handlingskraft än att bara följa utvecklingen inom området för att säkra studentkårernas ekonomiska förutsättningar och oberoende.

Anf. 81 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Studenterna kräver oerhört mycket av vårt engagemang och också vår respekt. Det är oftast unga människor som lägger en stor del sitt engagemang och tid inte bara på att skaffa sig en högre utbildning. De driver också viktiga utbildningspolitiska frågor och sociala frågor som är till gagn för dem själva och också andra studenter inom högre utbildning.

Vi har i Sverige ett lagstadgat studentinlyftande. Det gör att vi internationellt sett har ett väldigt högt studentinlyftande. Det är oerhört viktigt inte minst för att upprätthålla kvaliteten i våra utbildningar.

Jag är fullt medveten om studentrörelsens ekonomiska situation ända sedan vi avskaffade kårobligatoriet. Det var under en borgerlig regering där Kristdemokraterna ingick. Det utgavs ett löfte att de skulle få en annan ersättning än vad studentkårerna då fick.

Jag är fullt medveten om att det finns önskemål om att kunna göra mer med mer pengar. Jag kommer att följa detta noga.

Anf. 82 MARLENE BURWICK (S):

Fru talman! Min fråga går till näringsminister Ibrahim Baylan.

Sverige är ett föregångsland när det gäller klimatarbete. Det är någonting vi ska vara stolta över, även om vi har mycket kvar att göra och måste öka takten.

Vi har en bra grund för klimatpolitiken. Vi har kommuner, organisationer och företag som går före. Ledarskap är viktigt för att lyckas med klimatomställningen. Ledarskap är när Sverige går före och visar att vi kan kombinera en fossilfri värld med välstånd och företag.

Det är också ledarskap när en stad som Uppsala 2018 utsågs till världens bästa klimatstad. Hårt arbete, tuffa mål och samverkan låg bakom det priset. Just samverkan är grunden i den svenska modellen. Därför blir samverkansprogrammen som regeringen har tillsatt, inte minst samverkansprogrammet för näringslivets klimatomställning, väldigt viktiga.

Min fråga är hur ministern ser på arbetet där men också på kopplingen på EU-nivå och till European Green Deal. Hur är kopplingen, och hur ska arbetet ske?

Anf. 83 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Tack, Marlene Burwick, för en väldigt angelägen fråga!

Vi har i många stycken kanske kommit längst i världen av industrialiserade länder med ett mer hållbart sätt att göra saker och ting på. Men vi är långt ifrån mål. Svenska folket vill att vi ska kunna visa att det är fullt möjligt att kunna kombinera ett mer hållbart sätt att leva med ett välfärdsamhälle. Det gör att vi har goda förutsättningar. Lägg därtill att vi har ett progressivt näringsliv med en industri som vill. Mot den bakgrunden tror jag att vi har goda förutsättningar att just kunna visa att det går att bli ett fossilfritt välfärdsland så som regeringen har lagt upp som mål.

Samverkansprogrammen som vi talar om handlar om att försöka få in akademien, näringslivet och det offentliga med regering och riksdag tillsammans för att ta fram en färdplan med konkreta åtgärder för att se till att kunna lösa klimatproblemen. Om Sverige kan visa det kan också vårt inflytande i världen öka därför att fler kommer att vilja följa efter. Det skapar fler jobb och mer ekonomisk tillväxt.

Medel till Örebro universitets läkarutbildning

Anf. 84 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Min fråga går till minister Matilda Ernkrans och handlar om läkarutbildningen i Örebro.

Det är en mycket omtyckt utbildning där 135 blev antagna förra året av 4 397 sökande. Den är enormt populär. Utbildningen har också rankats som en av de bästa, och även sjukhuset är Sveriges bästa universitetssjukhus. Trots detta får de inte ALF-medel på samma sätt som alla andra universitet som driver läkarutbildning. Så har det varit ända sedan starten 2011.

Frågestund

Min fråga till forskningsminister Matilda Ernkrans är: Varför får inte Örebro universitet samma finansiering till sin läkarutbildning som andra universitet får?

Anf. 85 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack för frågan! Jag vill vara väldigt nogga med att berätta för ledamoten men också andra intresserade att för de nya platser som tillskapas för läkarutbildningen vid Örebro universitet gäller precis detsamma som för andra utbildningsplatser runt om i landet för läkarutbildningen.

Det finns däremot en skevhet i hur man har förhandlat inom ALF-avtalet när det gäller läkarutbildningen och de platser som finns på Örebro universitet. Det är en förhandling som framför allt sker inom ramen för ALF-avtalet. Jag förutsätter att de parter som finns med också tar ansvar för det. Till syvende och sist är det en budgetfråga. Men det är en budgetfråga som ligger långt bak i tiden. Numera lägger man samma pengar och man har samma villkor.

Regional samverkan mot bostadsbristen

Anf. 86 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Det är 240 av landets 290 kommuner som har bostadsbrist. Antalet bostäder som byggs minskar. Antalet hemlösa ökar. De personer som är i hemlöshet har förändrats till att inte bara vara de som har en svårighet som gör att de behöver kommunens hjälp, utan det finns en kategori som bara saknar bostad.

Detta är en utveckling som är mycket oroande. Krisen är verklig för dessa människor. Lösningarna för varje enskild person är otroligt dyra, otrygga och kortsiktiga. Vi från riksdag och regering bör lyfta detta högst upp på dagordningen för att komma överens om riktiga reformer för att lösa bostadskrisen.

Det som står helt klart är att varje enskild kommun inte kan lösa detta, utan samordning behövs. Är bostadsministern beredd att ge mer makt och möjlighet till regional planering över landet för att försöka lösa problematiken på större områden? Är ministern beredd att sätta sig ned och hitta riktiga reformer utanför januariöverenskommelsen för att lösa bostadskrisen?

Anf. 87 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Larry Söder glömmer en del av bakgrundsbeskrivningen. Det byggs nu mer än det har gjorts på årtionden i Sverige. Det kanske är värt att påminna om. Det gör att vi nu ligger närmare det mål som Boverket har satt upp om hur mycket som behöver byggas per år än vad vi har gjort på lång tid. Däremot är inte det skäl att vara nöjd. Nu finns skäl att ta ytterligare steg framåt.

Statsministern har tillsammans med mig bjudit in byggbranschen till breda samtal redan på onsdag. Vi kommer just att diskutera: Hur kan vi se till att vi bygger mer och att vi bygger för de behov som finns? Det handlar om att vi inte bara bygger för dem som har de största inkomsterna utan bygger för dem som har de största behoven och har svårt att komma in på bostadsmarknaden.

Det är inte nog med samtal. Vi kommer också att aktivera oss när det gäller att ge kommunerna större verktyg och bättre möjligheter att kunna uppfylla sitt bostadsförsörjningsansvar. Där arbetar vi med att ta fram konkreta åtgärder. Jag hoppas att Kristdemokraterna är med och samverkar för det.

Jobb till utrikes födda kvinnor

Anf. 88 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Många utrikes födda kvinnor står utanför den svenska arbetsmarknaden, och därför har regeringen beslutat att de ska prioriteras. De får inte jobb i samma utsträckning som de utrikes födda männen. De uppgår nu till över 100 000. Det är den största gruppen arbetslösa i landet, rapporterade häromdagen *Kalla Fakta*. Efter två år i Sverige har 41 procent av männen fått jobb. Men för kvinnor är siffran bara 18 procent.

Politiken och regeringen måste börja ställa helt andra krav på Arbetsförmedlingen och arbetsmarknaden att leverera ett likvärdigt stöd till kvinnor och till män.

Jag vill fråga ansvarigt statsråd: Vad vill regeringen konkret göra för att samhällets resurser och insatser ska leda till jobb för utrikes födda kvinnor så att deras utanförskap kan brytas?

Anf. 89 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Tack till riksdagsledamoten för en viktig fråga som handlar om att kvinnor ska ha självständighet och själva kunna styra över sina egna liv! Då är det helt centralt att man har en etablering på arbetsmarknaden.

Här har vi inte gjort bra ifrån oss. Vi ser att utrikes födda kvinnor har sämre möjligheter att komma ut på arbetsmarknaden. Vi ser också i den rapport som regeringen gav i uppdrag till Arbetsförmedlingen att ta fram att kvinnor får mindre praktik, mindre insatser av olika slag och mindre tid med arbetsförmedlare.

Det är klart att så kan vi inte ha det. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter i Sverige. Det ska vara en självklarhet.

Vi behöver fortsätta att följa frågan och förstås se till att kvinnor och män har samma möjligheter. Vi vet att Arbetsförmedlingen är duktig på detta på vissa håll. Det är klart att det är fullt möjligt att ge samma stöd, så det här är en fråga vi kommer att fortsätta att jobba med.

Vi har också andra insatser, till exempel möjlighet till språkträning samtidigt som man är föräldraledig. Det är en viktig fråga, inte minst för kvinnor, när det gäller att rustas bättre för arbetsmarknaden.

Effekterna av investeringsstödet

Anf. 90 ELIN LUNDGREN (S):

Fru talman! Också min fråga går till Per Bolund. Även den gäller bostadsområdet, men en specifik del av det som har nämnts tidigare i frågestunden.

Jag skulle vilja veta hur ministern ser på resultatet av det så kallade investeringsstödet hittills. Det är ju ett stöd som möjliggör ett byggande som ger hyresgäster en billigare hyra än vad nivån skulle varit vid annat byggande. Det är någonting som jag tycker är mycket viktigt.

Jag undrar också hur ministern ser på stödet framöver. Vilken inverkan tror han att investeringsstödet kommer att få för kommuner och hyresgäster?

Anf. 91 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack för frågan, Elin Lundgren! Det här är ett otroligt viktigt bostadspolitiskt verktyg som nu finns på plats, och det är jag väldigt glad för.

Det har varit alldeles för lång tid av politik där man har låtit marknadskrafterna råda helt och hållet på egen hand. Det har också lett till att det inte har byggts tillräckligt mycket för dem som har störst problem med att komma in på bostadsmarknaden.

Nu kommer det i stället ut lägenheter, hittills ungefär 30 000, varav många är små hyreslägenheter med en hyra som ligger 15–20 procent under vad den skulle ha varit om man inte hade haft ett stöd. Dessutom är de energieffektiva, vilket gör att man också sparar i driftskostnader.

Jag är glad för att vi ser att investeringsstödet har använts brett i hela landet. Det har byggts i utsatta områden där man får chans att få lite nytt blod och en positiv utveckling. Det har byggts ute på landsbygden, och det byggs i våra storstäder.

Vi kommer nu att fokusera på att det byggs där bostadsbehoven är som allra störst så att man med investeringsstödet fyller bästa möjliga bostadspolitiska funktion.

Översyn av gymnasielagen

Anf. 92 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Min fråga är av allmänpolitisk karaktär och går därför till statsrådet Per Bolund.

Ungefär 7 500 ungdomar har i dag fått uppehållstillstånd enligt den så kallade gymnasielagen. De här ungdomarna söker nu förlängning av sina tillstånd hos Migrationsverket. Lagen ger de ensamkommande ungdomar som har fått avslag på sin asylansökan möjlighet att stanna i Sverige om de studerar. De har möjlighet att få stanna kvar i Sverige om de efter sex månader får ett jobb.

Det här är ett jättestort problem, där vi ser växande parallellsamhällen med ungdomar som nu har fått lämna Migrationsverkets boenden. Problemen har överlämnats till kommunerna.

Gymnasielagen är inhuman, orättvis och orimlig. Varför vill inte regeringen göra en översyn?

Anf. 93 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Elisabeth Björnsdotter Rahm ställer en viktig fråga. Det här är ett angeläget område som vi behöver arbeta med.

Det är tydligt att det här är ungdomar som nu läser på gymnasiet och som skaffar sig en kompetens som Sverige behöver. De är på väg ut på

arbetsmarknaden och bidrar därmed till viktiga arbetsuppgifter som annars inte skulle ha blivit gjorda, till exempel inom välfärden. De kommer också att kunna bidra till att hjälpa Sverige att få en stark ekonomi och en stark välfärd framöver genom sina skatteinbetalningar.

Jag är stolt över att vi nu ser hur de första börjar kunna få ett permanent uppehållstillstånd och en trygghet i Sverige långsiktigt. Det vi nu inriktar oss på är att skapa bästa möjliga förutsättningar för de här unga mänskorna att få en trygg framtid i Sverige och för de stöd som behövs runt omkring, det vill säga för kommunernas insatser. Där skjuter vi nu till ytterligare 5 miljarder redan i vårändringsbudgeten, och vi är beredda att skjuta till mer pengar också under kommande år.

Men här behövs gemensamma insatser. Vi är beredda att göra vår del, och jag är ledsen att Moderaterna abdikerar från sitt ansvar.

Regeringens bostadspolitik

Anf. 94 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! Min fråga handlar också om bostadspolitik. Det är många sådana frågor i dag.

Bostadsbehovet när det gäller prisvärda bostäder är fortfarande stort i Sverige. Under förra mandatperiodens fyra år färdigställdes dubbelt så många bostäder som under de tidigare åtta moderatledda regeringsåren.

En viss avmattning kunde noteras under 2019, även om byggandet över tid ligger på historiskt höga nivåer. Produktionen av nya bostäder måste dock upp något om vi ska klara av behoven nu och framgent.

Utifrån den senaste statistiken över antalet påbörjade och färdigställda bostäder – kan bostadsministern beskriva regeringens politik för att nå det antal bostäder per år som behövs enligt Boverket?

Anf. 95 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Vi ser resultaten av en aktiv bostadspolitik, där vi nu bygger mer än vi har gjort under många årtionden. Det är välkomna nyheter, för det är klart att den långsiktiga lösningen på bostadsbristen är att vi får en balans mellan behov och tillgång. Det har vi inte haft under väldigt lång tid, och det har skapat mycket av de sociala problem och de problem för arbetsmarknaden som vi i dag ser i Sverige.

Därför är jag glad att vi har lyckats få upp byggtakten. Vi ska självklart anstränga oss för att få upp den ännu mer. Därför har statsministern och jag bjudit in branschen för att föra samtal om vad branschen kan göra, vad vi kan göra och vad kommunerna kan göra.

Vi har nu avsatt stora belopp för att stödja byggandet av den typ av lägenheter som inte kommer till genom att enbart kommersiella krafter får råda. Det är små, energieffektiva hyreslägenheter med en låg hyresnivå.

Men vi är beredda att göra mer, och vi behöver nu framför allt inrikta oss på att inte bara bygga mer utan också bygga för de stora behov som finns. Så kan vi hjälpa branschen och kommunerna att se till att det kommer ut lägenheter som de med lägre inkomster också har råd att efterfråga.

Frågestund

Anf. 96 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Det statliga bolaget Svevia har hamnat i mediernas centrum i och med att branschorganisationen Företagarna har granskat 285 upphandlingskontrakt hos Trafikverket och sett att bolaget har en betydligt lägre prisbild än de privata företag som också har lämnat anbud.

Enligt reglerna i konkurrenslagen är det inte tillåtet för staten att sätta för låga priser, det vill säga att göra en underprissättning. Det kallas för konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Nu har frågan aktualiserats om att det skulle kunna vara just detta som pågår.

Med anledning av de frågetecken kring lagligheten som nu har uppkommit undrar jag om näringsminister Ibrahim Baylan avser att agera för att privata företag i Sverige inte ska hamna i en osund priskonkurrens.

Anf. 97 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det finns ett tydligt regelverk kring detta. Det gäller samtliga bolag, såväl statliga som kommunala.

Om det finns den här typen av misstankar har man alla möjligheter i världen att göra anmälningar till Konkurrensverket. Om det finns misstankar om att det pågår otillåtna statsstöd har man alla möjligheter i världen att göra anmälningar till Europeiska kommissionen.

Det finns alltså ett tydligt regelverk kring detta, fru talman. Om man som privat aktör, eller för den delen någon annan aktör, misstänker att något inte går sjyst till finns det tydliga regler kring detta. De gäller samtliga, oavsett bolagsform.

Frågestunden var härmed avslutad.

Äldre frågor

§ 10 (forts. från § 8) **Äldre frågor** (forts. SoU4)

Anf. 98 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Våra äldre förtjänar den bästa omsorg som kan erbjudas. De förtjänar vår vördnad inför deras livsverk. Många har haft tunga arbeten och slitsamma dagar under livet, och många har kroppar som värker så att de har svårt att tillgodose sina behov av en social tillvaro och samvaro. Ensamheten kan vara betungande och svår.

Den psykiska ohälsan och suicidtalerna ökar, liksom i övriga samhället, även bland våra äldre. Något i vårt samhälle har gått sönder. Vår välfärd har stadigt försämrats, och systemkollapsen mitt parti så länge varnat för är här. I dag dör människor i väntan på vård för exempelvis prostatacancer. Så ska det inte vara.

På Regeringskansliets hemsida står att läsa: ”Den omsorg vi visar våra äldre är ett tecken på hur stark vår välfärd är.” Vi kan alltså med lätthet konstatera att vår välfärd numera är väldigt svag.

Det är upp till oss beslutsfattare att laga det i vårt samhälle som är trasigt och att se till att våra äldre har en bra tillvaro med en god omsorg, alltså en välfärd att vara stolt över. Sverigedemokraterna lägger fram en mängd förslag för en förbättrad situation inom äldreomsorgen, ett av våra

absolut högst prioriterade områden. Därför yrkar jag bifall till reservation 1, som föreslår en ny och alldeles nödvändig rättighetslag för äldre.

Fru talman! Någon gång i livet kan den första kontakten med äldreomsorgen vara ett faktum. Det kan röra sig om en lättare insats som att få ett larm installerat. Att använda en SIP, en samlad individuell utvecklingsplan, från den allra första kontakten är viktigt, inte minst i ett förebyggande perspektiv då behoven av insatser ökar med 25 procent bara under det första året. Detta fungerar tyvärr inte tillfredsställande i dag. Därför behöver vi ta ett nationellt grepp om frågan. Ca 90 000 äldre har behov av en SIP, men endast 1 procent av de äldre över 70 år vet om att den rättigheten ens existerar. Vi vill också införa begreppet äldreombudsman som en nära kontakt för den äldre, detta för att stävja bland annat den ökande ensamheten.

Fru talman! Att kunna bo tillsammans med sin partner till livets slut, även om den ena parten har behov av ett särskilt boende, är en rättighet som införts via en så kallad parbogaranti. Den fungerar tyvärr inte alltid som den ska och behöver ses över. Sverigedemokraterna vill dock ta ett steg till och också införa en så kallad efterlevandebogaranti. Vi har efter fall i flera kommuner blivit smärtsamt uppmärksammade på vad som kan hända om parten som haft rätt till platsen på ett särskilt boende avlider. Den efterlevande parten riskerar att bli satt på gatan då den gemensamma bostaden tilldelas någon annan som behöver den. Därför ska den efterlevande som inte kan bo kvar i sin bostad erbjudas ett annat boendalternativ utan dröjsmål.

Till sist är jag nödgad att återigen nämna – jag har pratat om det i tidigare debatter här i talarstolen och frågat socialministern om det – de stora problemen med språkförbistring hos personal, nyrekryterad personal som inte kan vare sig förstå de äldre och övrig personal eller göra sig förstådd bland dem.

Regeringen har gjort det stora misstaget att räkna omsorg om äldre som ett ”enkelt arbete”. Att arbeta med människor är aldrig enkelt. Att arbeta med människor som kanske lider av sjukdom är än svårare. För att behärska detta krävs givetvis både gedigen utbildning och personlig lämplighet.

Problematiken med arbetskraft som inte kan språket måste åtgärdas, och det måste åtgärdas snabbt. För, fru talman, nog tycker vi väl alla och envar att det är angeläget att personalen förstår om det är en kopp kaffe vi är sugna på eller om det är smärtlindring vi behöver ha?

Anf. 99 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! I Sverige har vi den stora lyckan att vi blir allt äldre, och de som blir äldre blir allt fler. För visst är det en lycka att det är fler som blir allt äldre i Sverige? Det motsatta hade ju faktiskt varit förfärande.

Många pensionärer kan efter ett långt arbetsliv se fram emot en fantastisk period i sitt liv. För den som har en frisk respektive vid sin sida, den egna hälsan i behåll, vänner och barnbarn erbjuder livet mycket efter det att man slutat arbeta. För dessa välmående äldre behöver vården framför allt inriktas mot att förebygga ohälsa och på så vis göra det möjligt att behålla hälsan ännu längre.

Men det finns också äldre som mår mycket sämre – många i kroppen, andra i sinnet och vissa både och. Den upplevda hälsan och livssituationen

varierar precis lika mycket bland våra äldre som i resten av befolkningen. Därför får vi aldrig se äldre som en homogen grupp. Insatser, vård och omsorg måste ges utifrån individens behov, inte utifrån vad som passar systemet eller hur vi är organiserade.

För mig och Centerpartiet är den äldres rätt att välja ett bärande fundament. Att välja vem som kommer hem till en, att välja bostad, vårdcentral och så vidare – alla dessa val är jag fullt övertygad om att du gör bäst själv utifrån dina perspektiv. Det är också val som våra äldre vill kunna göra. Därför tror jag att arbetet med att skapa ett hälsosamt åldrande och öka känslan av egenmakt och delaktighet i samhället behöver få ännu mer fokus.

Att vi blir fler äldre är som sagt väldigt positivt, men det innebär även stora utmaningar för vår gemensamma välfärd. Till följd av den demografiska och även tekniska utvecklingen står vi inför stora behov av strukturella förändringar. Även om de som är äldre i dag blir allt friskare och kan klara sig självständigt allt högre upp i åldrarna måste vi påbörja ett långsiktigt förändringsarbete för att klara utmaningarna och möta behoven.

Vi kan inte fortsätta att göra likadant; vi måste våga vända på perspektiven och tankarna och ifrågasätta. Jag hade därför gärna sett att fler partier vågade lägga fram nya förslag om hur vi kan skapa effektivare system, bättre lagstiftning och en mer sammanhållen vård och omsorg för våra äldre liksom förslag om hur vi kan lägga grunden för att arbeta förebyggande på ett systematiskt sätt för att stärka hälsan hos våra äldre.

Det räcker nämligen inte att vi just nu satsar på primärvården och den nära vården. Det räcker inte att vi stärker kommunernas och regionernas ekonomi. Dessa insatser är bra och nödvändiga, men vi måste våga göra mer. Därför, fru talman, vill jag specifikt tala om två av Centerpartiets förslag som just handlar om att våga tänka nytt.

Äldre är en grupp som ofta hamnar mellan vårdens och omsorgens stolar. I äldres fall handlar det om att hälso- och sjukvårdslagstiftningen och socialtjänstlagen båda berör och reglerar var, när och hur äldre får vård. I båda fallen är det lagar som i efterhand har justerats för att i möjligaste mån möta äldres behov snarare än lagar som har utgått från behoven.

Att vi har två olika lagstiftningar som reglerar vården av och omsorgen om äldre skapar problem både för den äldre och för den som utför omsorgen och vården. Låt mig, fru talman, ge ett verkligt exempel.

En kvinna har drabbats av en stroke. Hon rehabiliteras under en längre tid och kämpar verkligen på för att återfå sina funktioner. Tyvärr återfår hon inte full funktion i sin vänstra arm.

Kvinnan hamnar nu i en situation som innebär att hon behöver stöd och hjälp i hemmet. Hon behöver hjälp med att klippa sina naglar. Det kan tyckas vara ett enkelt problem att lösa. Men nagelklippningen på den vänstra handen klassas som en insats enligt hälso- och sjukvårdslagstiftningen. Nagelklippningen på den högra handen klassas som en åtgärd enligt socialtjänstlagen. Nu ska alltså personal från hälso- och sjukvården klippa naglarna på den ena handen och personal från socialtjänsten klippa naglarna på den andra handen. Det är olika personal som kommer hem till kvinnan vid olika tillfällen. Det handlar om olika personer, olika lagstiftning och dokumentation i två olika system. Är det verkligen rimligt?

För att en gång för alla överbrygga klyftan mellan dessa två lagar vill Centerpartiet utreda en äldre lag som kan reglera den hemsjukvård som i dag ges enligt hälso- och sjukvårdslagstiftningen och den personliga omvårdnad som ges enligt socialtjänstlagen. Med en gemensam lag skulle vi kunna underlätta för kommunerna att arbeta mer sammanhållet mellan hemsjukvård och hemtjänst. Det skulle också kunna innebära att vi ökar attraktiviteten och att man kan jobba på toppen av sin kompetens i ett mer multiprofessionellt team.

Det andra förslaget jag vill tala om handlar om det förebyggande arbetet. Vi behöver speciellt stärka äldres psykiska hälsa. I Sverige finns unika system för hälsovård, exempelvis barnhälsovård, skolhälsovård och företagshälsovård. Alla de har lagt grunden för vår folkhälsa och för att vi har världens lägsta mödra- och spädbarnsdödlighet.

I dag finns det gott om kunskap om hur hälsan hos äldre kan främjas. Men det är ett område där det saknas samordning. För att samhällets gemensamma resurser ska användas på bästa sätt vill Centerpartiet införa ett äldre hälsovårdsprogram med förebyggande hembesök för äldre.

Fru talman! Jag instämmer självklart i Centerpartiets samtliga förslag, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1 om att utreda just en äldre lag.

Anf. 100 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Vänstern fokuserar på en äldreomsorg som är jämlik och värdig. Åtta av tio av landets kommuner planerar nedskärningar inom äldreomsorgen, särskilt när det gäller personalen. Därför var det bra att Vänsterpartiet, Kristdemokraterna och Moderaterna förhandlade fram mer pengar till just välfärden och att regeringen till slut tog fram mer pengar. Det blev ju ändå en liten peng. Men det behövs mer pengar till välfärden.

Fru talman! Vi står inför ett vägval. Ska det vara skattesänkningar och bidrag som RUT eller satsningar på välfärden? Vi kommer inte att klara av att ha både och, om vi inte ska gå vidare in i ett parallellsamhälle. Den resan anser Vänsterpartiet att vi ska avsluta. Där blir nämligen alla förlorare.

Tillväxtanalys, som är en myndighet, har gjort en utredning där man uppskattar att varje nytt RUT-jobb omräknat till heltidstjänster kostar staten och skattebetalarna omkring 2 miljoner kronor per tjänst – ni fattar! Det motsvarar tre till fyra nya jobb som skulle kunna användas inom välfärden. Det tycker jag att man kan fundera på.

Fru talman! Vänstern vill utveckla framtidens äldreomsorg och satsa på ökad personaltäthet och utbildning inom äldreomsorgen. Vi vill också utveckla moderna och välfungerande boenden, omsorg och vård, bra mat och avgiftsfria trygghetslarm. Den som lever ett långt liv i äldreomsorgen ska få den omsorgen. Det ska också finnas fritidssysselsättning och gott om aktiviteter. Det är en ny generation som tågar in i äldreomsorgen nu, 40-talister och snart även 50-talister. Då blir det till att lyssna på både Thåström och Stones. Jag tror att den generationen kommer att vara lite argare än den generation som nu är i äldreomsorgen. Det är lite hoppfullt.

Fru talman! Personalen är grunden för en bra, värdig och trygg äldreomsorg. Det är personalen som bygger äldreomsorgen. Bra bemanning är en förutsättning för att personalen ska få tid att prata med de äldre och göra ett bra jobb, inte bara springa ut och in.

Sverigedemokrater! Ni säger att ni värnar personalen. Ni vill ha fasta heltidstjänster. Men när ni själva får styra, som i Sölvesborg, händer något annat. Ni släpper in en okänd vårdkoncern i äldreomsorgen. Då försvinner heltidstjänsterna. I stället får de som anställs av bolaget deltidstjänster på 75 procent, som det inte går att leva på. Ni stänger alltså ett välfungerande demensboende för att bolaget som är tillfrågat ska få ett tillräckligt stort underlag för att etablera sig.

Det finns något som heter walk the talk. Det betyder att det jag säger i den här talarstolen bör mitt parti också leva efter. Det tycker vi är viktigt. Men jag anser att det i alla beslut som Sverigedemokraterna tar alltid finns ett gäng som de värnar. Det är inte de äldre, utan det är de företag som gör vinst på att driva just äldreboenden. Jag säger som Peps Persson: Det är alltid falsk matematik över er.

Fru talman! Sedan början av 2000-talet har det skett en omfördelning från särskilt boende till insatser i det egna hemmet. Antalet personer som bor i särskilt boende har minskat drastiskt. Enligt Statistiska centralbyrån kommer personer på 80 år och äldre att vara 255 000 fler år 2028 än i dag. Det är en ökning med 50 procent. Det innebär också ett ökat tryck på de särskilda boendena, inte ett mindre antal platser.

Fru talman! Antalet äldreboendeplatser har minskat. Kommunerna har i stället satsat på att fler ska bo hemma och ha hemtjänst. Allt fler får avslag på sina ansökningar om särskilt boende. Sammanlagt 116 kommuner bedömde 2018 att de hade ett underskott på särskilda boendeformer för äldre. Vänsterpartiet anser att den utvecklingen är negativ för kvaliteten inom äldreomsorgen. Det går ut över de äldres behov och begränsar äldres möjligheter till inflytande och valfrihet.

Valfrihet är något som vi ofta talar om i denna kammare, fru talman. Äldre ska kunna bo hemma så länge de själva vill, men när behovet av stöd ökar och de vill flytta måste det finnas möjlighet till det. Jag yrkar därför bifall till reservation 8. Vänstern vill ge regeringen i uppdrag att bättre tillgodose äldres rätt till särskilt boende.

Ensamheten bland äldre är för många tung att bära. Man tappar sin partner och sina kompisar och kan bli väldigt ensam, speciellt om man inte får flytta från sin lilla etta på åttonde våningen. I och med att det under lång tid har blivit svårare för äldre att få plats på ett boende måste vi se till att den ökade ofrivilliga ensamheten minskar. Just nu ökar den. Det handlar om att få igång människor i sociala aktiviteter som inte är kopplade till just boendet. Att minska ensamheten för äldre kommer att bli en central uppgift för oss i den här salen men också för dem som finns ute i kommunerna och i civilsamhället. Vänstern vill att en lämplig myndighet ska ges i uppdrag att se över förutsättningarna för att minska ensamheten bland äldre.

Fru talman! I dag saknas det undersköterskor. Vi behöver utbilda 16 000 undersköterskor per år, i stället för dagens 4 000. Då måste vi kunna erbjuda bra arbetsmiljö, ökad personaltäthet och heltidstjänster. I dag upplever sju av tio undersköterskor i äldreomsorgen att bemanningen är otillräcklig. Det är en väldigt hög andel. I Vänsterpartiets budgetmotion finns förslag på stora satsningar som fokuserar på just utbildning av undersköterskor och annan personal. Det behövs en kompetensplan för att öka antalet undersköterskor som kan jobba inom äldreomsorgen.

Hur livet som äldre blir handlar om mycket, bland annat hälsa, klass och ekonomi. En sak kommer Vänsterpartiet att driva och kämpa för. Det är jämlik äldreomsorg som gynnar de många, inte de få.

Prot. 2019/20:74
13 februari

Äldrefrågor

Anf. 101 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för den uppmärksamhet som Sverigedemokraterna får av Vänsterpartiet.

Sölvesborg är en kommun där Sverigedemokraterna styr. Det stämmer. Politikerna i Sölvesborg sitter dock inte här i Sveriges riksdag och kan inte svara för sig. Däremot tror jag att Louise Erixon, som är KSO där, kommer att svara i andra sammanhang på den kritik som ledamoten anför.

När det gäller personalpolitik är det väl känt att Sverigedemokraterna vill ta bort de delade turerna, som de flesta i personalen inte vill ha. Detta har ett annat parti, ett styrande parti, talat om under många år, men det har inte hänt någonting än så länge. I vår budget har vi, till skillnad från de styrande partierna, satsat på detta så att det går att genomföra.

Ledamoten säger apropå de äldre att vi sverigedemokrater inte bryr oss om dem. Detta påstående kan inte vara mer fel, fru talman, och hela vår väljarkår vet att det är så, det vill säga att ledamoten har fel.

Anf. 102 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Sölvesborg har blivit allmänt känt, och det är Sverigedemokraternas tydligaste skyltfönster, kan man säga, för den politik de har i Sverige. För mig är det besvärande när det parti som här i riksdagen talar om heltid och vikten av en bra personalpolitik i samma veva gör precis tvärtom i en kommun. Där har man deltidstjänster på 75 procent. Detta tycker jag är anmärkningsvärt.

Jag tycker att det är intressant att titta på detta, på samma sätt som man till exempel tittar på Stockholmsregionen och hälso- och sjukvården. Det är intressant att titta på vad som sker i den kommun där de verkligen är med och styr. Sverigedemokraterna har där stängt ett fungerande demensboende. I stället ska man ha ett helt privat boende.

Man kan fundera på hur det blir i verkligheten när man får styra och ställa.

Vad gäller den andra frågan, fru talman, menar jag att Sverigedemokraterna alltid i denna sal, men även i andra salar, trycker på den knapp som gynnar näringslivet, det vill säga de som äger de privata vårdgivarna. Så blir det alltid när de trycker på knappen. Sverigedemokraterna blir näringslivets bästa vän, inte de äldres. Så tyder jag detta.

Man kan säga en sak och sedan göra något helt annat. Jag tror att många i Sverigedemokraternas väljarkår absolut tror, fru talman, att de står för den lilla människan. Men när de inte gör det tycker jag att vi ska lyfta fram det.

Anf. 103 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Ledamoten talar om att Sölvesborg är vårt skyltfönster. Vi är väl medvetna om att medierna har utsett denna kommun till det. Det är dock stor skillnad på att styra en kommun och att från riksdagen styra hela riket. Men jag tackar ledamoten än en gång för uppmärksamheten och att vi får tala om ännu mer om vår politik, bland annat äldrepolitiken – inte Sölvesborg – som debatteras just i dag.

I mitt förra inlägg tog jag upp delade turer. Det är säkert fler än jag som har läst rapporten *Vem ska arbeta i framtidens äldreomsorg?* Där finns en jämförelse mellan de nordiska länderna och hur man vill arbeta. I den visas det klart och tydligt att Sverige utmärker sig på så sätt att många bland personalen inom vår äldreomsorg i dag faktiskt inte vill arbeta kvar där. Vad beror detta på? Jo, till skillnad från övriga nordiska länder har vi delade turer och även skiftarbete. Det är främst dessa båda saker som gör att man vill avsluta sin anställning och söka sig någon annanstans.

Jag tycker att det är jätteviktigt att vi hör sammar och tar fasta på detta. Det har man hittills inte gjort i denna församling. Mig veterligen är vi det enda parti som finansierar förslaget om att ta bort delade turer.

Ledamoten säger att vi är för näringslivet. Ja, absolut, visst är vi det. Men vi tycker också att våra äldre är otroligt viktiga, och det vet vår väljarkår mycket väl.

Anf. 104 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Det är alltid viktigt och intressant att följa den politik som bedrivs i de kommuner där respektive parti har ett överlägset övertag och styr i majoritet, tycker jag. Därför är det intressant att titta på Sölvesborg.

Vad gäller personalen har vi i Vänsterpartiet ett stort paket i vår budgetmotion. Det handlar om att uppvärdera dem som arbetar inom hemtjänsten, vilket vi tycker är en superviktig fråga. Vi vill att alla anställda inom hemtjänst och äldreomsorg ska ha möjlighet till heltider, bra löner, kompetensutveckling och att tillsammans – kollektivt – kunna styra sina arbetsplatser. Det är ett drömscenario, men vi vet att det inte ser ut så i dag.

Det är därför viktigt, anser jag, att man i den politik som man lägger fast nationellt också försöker följa upp kommunalt så att man inte gör precis tvärtom. Om man här står och talar om att det inte ska finnas deltids-tjänster och ändå kör det i de kommuner där man styr blir det väldigt skevt. Då säger man en sak här och något annat där. Det tycker jag inte, fru talman, är speciellt sjyst mot väljarna.

Jag tycker att det är bra att vi följer upp vad Sverigedemokraterna gör, och inte bara i er gren invandringen utan också i er sakpolitik. Det är inte känt överallt vad ni står för. Vi tänkte därför börja att mer titta på just er sakpolitik. Det rasistiska känner vi redan till.

Anf. 105 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 9 under punkt 7.

Den liberala politiken syftar till att ge människor möjlighet att leva sina liv i frihet så länge man inte trampar på någon annans frihet. Vi vill vara hinderröjare, och det gäller naturligtvis även inom äldrepolitiken.

Vi har ett äldreprogram för åsrika människor. Jag är förresten glad över att fler har börjat använda ordet "årsrik" som nu kommer att komma in i *Svenska Akademiens ordlista*, vilket gläder mig. Nåväl, vår politik inom området sträcker sig från åsrikas möjligheter att vara kvar i arbetslivet till att välja hur man vill ha det under livets sista dagar. Betänkandet innehåller motioner som bara är en del av denna politik.

När jag lyssnar till debatten hör jag att vi alla tycker att åsrika människor ska ha det bra och få den vård och omsorg som de behöver. Vi ser

bara olika på vägarna till detta mål och på vad som behöver göras för att de ska få det bra.

Här finns bland annat en motion om en äldrelag. Det är ett uppdrag som Margareta Winberg har fått att utreda. Hon kommer att presentera detta inom ett halvår.

När jag nu har ansvar för det här med en fast omsorgskontakt i hemtjänsten och finns i Garnisonens långa korridorer ser jag hur många utredningar som är på gång inom detta område. Många av er här har varit inne på dem, och vi kommer att få resultat. Jag har att ta kontakt med de olika utredningarna. Såväl Anna Nergårds som Margareta Winbergs utredningar och Peter Larssons utredning om medicinsk teknik liksom de som har ansvar för utbildningar och så vidare är inne på olika delar av de problem som ni tar upp. Dessa utredningar kommer att presenteras inom det närmaste året.

Det jag ser som allra viktigast nu – jag kanske har sagt det tidigare här – är att man på Socialdepartementet har en grupp med resurser som kan gå igenom alla förslag för att sy ihop det hela. Då kan man kanske komma till rätta med till exempel problemet med att en person kommer hem till en årsrik som har sjukvårdsbehov och gör en sak och att sedan hemtjänstpersonal kommer och gör något annat. Det här med nagelklippning tyckte jag var ett suveränt exempel på hur tokigt det kan vara.

Om man tar vara på de erfarenheter från SIP-utredningen som vi själva gjorde i socialutskottet och klokt organiserar det här så att socialtjänsten samarbetar med sjukvården med undersköterskekompetens på båda sidor, då kan en person faktiskt tillgodose två behov i stället för två personer – två behov.

Här tror jag alltså att det finns mycket att vinna för den enskilde och även för personalen, för det blir roligare att arbeta så. Det kommer också att spara pengar. Vi klagar ju hela tiden på bristen på ekonomiska resurser, men om vi tar kloka beslut här i kammaren framöver kommer det att kunna lösa många problem.

Vi har i vår reservation tagit upp utvärdering av trygghetsboenden. Det finns ungefär 100 kommuner som inte har satsat på den här boendeformen. Den studie som gjordes på Kungsholmen och nu har nästan 15 år på nacken visade att man genom trygghetsboende eller motsvarande kan fördröja eller till och med helt ta bort behovet av vård- och omsorgsboende. Men den studien är nu gammal, och vi tycker att det här bör utvärderas. Motsvarande uppföljning gäller parboende.

Jag har en undran, och det är upp till utskottet att självt bestämma. Kanske vi ska göra en egen utredning om de här boendeformerna så som vi gjorde när det gäller SIP? Det kanske går fortare om vi gör det. Det är bara en tanke; vi har ju inte diskuterat det i utskottet.

Ensamheten är ett allvarligt problem som tagits upp. Jag tycker att det är så bra att pensionärsorganisationerna, Stadsmissionen och andra nu är på g med aktiviteter, och jag hoppas att man fortsätter att satsa ekonomiska resurser på dessa ideellt arbetande organisationer. För någon vecka sedan besökte jag Stadsmissionen, där den ena berättargruppen efter den andra bildas och skapar nya sociala nätverk.

Anf. 106 MATS WIKING (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till socialutskottets förslag i betänkandet.

En massa kloka kvinnor har varit uppe före mig och pratat. Som man ska jag nu försöka axla rollen och prata om äldreomsorg.

När vi blir åsrika, vilket vi alla blir en gång, vilket liv vill vi då ha? Först och främst vill vi nog vara friska och kunna ta den där turen i skogen eller promenaden med grannen. Vi kanske vill simma eller gå på gym någon eller några dagar i veckan och ha ett socialt nätverk med goda vänner.

En del i att bli äldre kan just vara bristen på sammanhang och gemenskap. Du har inte längre arbetet som en naturlig mötesplats. Barn och barnbarn har kanske bosatt sig långt ifrån dig. Du känner saknad men vill inte belasta dina nära så att de får dåligt samvete för att de inte hälsar på.

Vi har därför ett annat samhälle i dag. Äldreomsorgen behöver ta ett bredare grepp, dels för att vi blir allt friskare och behöver stimulans långt upp i livet, dels för att många upplever en stor ensamhet, vilket många har varit inne på. Många lever sina sista år utan att vara efterfrågade.

Detta är inte värdigt. Det är därför dags att vi fokuserar på att utrota ensamheten bland äldre. Ingen ska behöva sitta ensam om man önskar sällskap. När barn och anhöriga inte hinner med ska samhället träda in och erbjuda fler boenden och träffpunkter, där man kan slippa ensamheten och ha möjlighet att umgås och aktiveras i den mån man själv önskar.

Därför är jag stolt över att regeringen och dess samarbetspartier Liberalerna och Centerpartiet i årets budget gjort en särskild satsning på att motverka ensamheten. Det är dels en fortsättning på det särskilda investeringsstödet som ger möjlighet att bygga fler trygghetsboenden och särskilda boenden – det är i och för sig långt kvar, vilket många är inne på, men vi gör ändå detta – dels ett särskilt stöd till föreningslivet för att motivera äldre till fysisk aktivitet. Detta är bra insatser som leder en bit på vägen när det gäller att motverka ensamheten.

Fru talman! Vi vet att fram till 2035 väntas gruppen som är 80 år och äldre att öka med 76 procent – från cirka en halv miljon personer till närmare 900 000 personer, enligt mina siffror. Som många har varit inne på krävs det därför en omfattande expansion och utveckling av äldreomsorgen för att klara av vård och omsorg enligt dagens nivå.

En del handlar som sagt var om att skapa fler trygghetsboenden och boenden över huvud taget. Framför allt är det dock väldigt viktigt att fler utbildar sig och har rätt kompetens för att kunna jobba i äldreomsorgen.

Vi behöver satsa på fler heltidstjänster. Tyvärr har vi långt kvar på heltidsresan, även om många kommuner har jobbat bra med frågan. Vi är inte framme än.

Arbetsmiljö, anställningsgrad och tillgång till kompetensutveckling är avgörande för att trivas på sitt arbete, men också känslan av att kunna påverka sitt arbete är viktig. Här finns mycket kvar att göra.

Regeringen gör därför om gymnasiets omvårdnadsprogram för att kunna locka fler ungdomar att utbilda sig. Bland annat ska en genomförd utbildning ge motsvarande undersköterskelegitimation.

Alla som går ett omvårdnadsprogram ska känna sig efterfrågade på arbetsmarknaden. De ska känna att det finns jobb på heltid med scheman som gör att man kan ha ett fungerande liv vid sidan av jobbet.

Att personalen ändå gör ett gott arbete kan vi konstatera när vi ser på Socialstyrelsens utvärderingar. I undersökningen från 2019 är över 95 procent av de äldre nöjda med äldreomsorgen och personalens bemötande. Som vissa har varit inne på upplever dock många att personalen inte alltid hinner med sina arbetsuppgifter. Det är 77 procent som är nöjda med utförda arbetsuppgifter, så där är det en bit kvar. Just personalens arbetssituation är därför något som kommunerna behöver se över.

Regeringen har gjort en del insatser. Det finns mycket kvar att göra, men under den förra mandatperioden lade vi över 7 miljarder kronor för att stärka just äldreomsorgen, och 5 000 nya medarbetare kunde anställas inom välfärden och inom äldreomsorgen.

Vi går nu vidare med generella statsbidrag till kommunerna och gör förutom de generella satsningarna en särskild satsning på 1 miljard till äldreomsorgen som bland annat går till ett ökat byggande av boenden och till att motverka ensamhet, vilket jag har varit inne på.

Regeringen satsar också resurser i budgeten på att utveckla arbetsmetoder i det dagliga arbetet. En satsning är att höja kompetensen inom digitala hjälpmedel. Inom kort kommer en utredning att presenteras där syftet är att öka användandet av just välfärdstekniken. Det var uppe i utskottet för inte så länge sedan. Tekniken ska också kunna avlasta personalen i arbetet.

Att fler äldre blir dementa är också tufft för anhöriga och personal. Här behövs vidareutbildning av personalen för att möta behoven. I budgeten för 2020 får kommunerna pengar till detta.

En annan förebyggande insats är, som flera har varit inne på, att sätta in hjälp i rätt tid och utan en större utredning av behoven. Därför införde vi 2018 att en förenklad biståndsbedömning ska kunna göra det enklare att få hemtjänst.

Som Barbro Westerholm och flera har varit inne på ser regeringen också över möjligheten att erbjuda en fast omsorgskontakt i hemtjänsten. När man blir äldre ska man känna sig trygg i att veta vem man ska vända sig till.

I ett tryggt och starkt samhälle ska alla som behöver en plats på ett äldreboende kunna få det. Alla ska veta att de får den hjälp och det stöd som de behöver. Det är vi alla överens om, fast vägen dit ser olika ut.

Vi måste fortsätta att investera i både kvalitet och kvantitet. Fler äldreboenden måste byggas. Personalen ska känna att de gör ett gott jobb. Vi ska utnyttja de möjligheter som teknikutvecklingen ger. Framför allt ska en modern äldreomsorg motverka ensamheten bland äldre.

(Applåder)

Anf. 107 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Mats Wiking talade om vikten av bättre äldreomsorg och så vidare. Nu ser vi att sju av tio kommuner kommer att göra personalnedskärningar inom just äldreomsorgen. Vittnar inte det om att vi behöver mer pengar till välfärden? Det är min ena fråga, fru talman.

Min andra fråga handlar om de privata äldreboenden vi ser utvecklas. I och med införandet av LOV, lagen om valfrihetssystem, finns det numera många privata utförare av äldreboenden inom den svenska äldreomsorgen. De får erbjuda tilläggstjänster utöver det som biståndsbedömts, och det är

tjänster som omfattas av RUT. På större orter som Stockholm, Göteborg och Malmö kan man se att det blir allt fler invånare med väldigt höga inkomster och därmed många privata äldreboenden där de privata bolagen uttryckligen vänder sig till den gruppen, som förväntas efterfråga en guldkantad tillvaro genom våra hopskrapade skattepengar. Det kräver medfinansiering via RUT-bidraget. Dessutom utestängs andra stora grupper inom pensionärskollektivet från dessa boenden.

Hur ställer sig Socialdemokraterna till detta?

Anf. 108 MATS WIKING (S) replik:

Fru talman! Mer pengar till välfärden är oerhört viktigt. Vi har lagt 5 miljarder extra, som Karin Rågsjö säkert känner till, men det behövs säkert fler insatser under de kommande åren. Som jag var inne på i mitt anförande lade vi rätt mycket resurser på välfärden även förra mandatperioden. Man kan alltså säga att vi gör en ökad satsning på äldreomsorgen, men vi kan givetvis göra mer.

När det gäller privata och offentliga alternativ, fru talman, är det självklart att förutsättningarna ska vara lika så att man inte kan välja guldkant genom att ha extra mycket pengar i plånboken.

Anf. 109 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Jag är ganska bekymrad över Socialdemokraternas budgetsatsningar på välfärden. Vi fixade fram 2 miljarder genom de förhandlingar vi hade och nästan tvingade regeringen tillsammans med Centern och Liberalerna att ta fram ännu mer pengar. Men vi står, tycker jag, inför ett vägska.

Om man sänker skatter ännu mer och utvecklar RUT-bidragen ännu mer lär vi få problem med välfärden. En RUT-tjänst kostar 2 miljoner. Det är inte Vänsterpartiets egen lilla byrå som utrett detta, utan det är en myndighet. Och vi vet, fru talman, att för 2 miljoner skulle man kunna ha 3–4 utbildade personer till inom äldreomsorgen. Blir inte detta skevt?

Sedan, fru talman, måste jag fråga Mats Wiking om man verkligen inte kan göra mer åt det parallellsamhälle som växer fram inom äldreomsorgen. Vi ser stora, fina privata boenden som vi skattebetalare subventionerar. Som mindre bemedlad pensionär väljer man bort den typen av boende. Är inte det en farlig utveckling, när vi får ett parallellsamhälle som blir så tydligt?

Anf. 110 MATS WIKING (S) replik:

Fru talman! Den parlamentariska situationen är ju sådan att vi får kompromissa rätt mycket. Vi skulle inte vilja sänka skatterna, som vi nu har fått gå med på att göra, utan vi skulle vilja lägga mer pengar på välfärden. Vi är dock i en sådan parlamentarisk situation att vi har ett samarbete mellan fyra partier, och det gäller att hitta lösningar som alla kan vara överens om. Men självklart skulle vi vilja lägga ännu mer pengar på välfärden.

När det gäller boendebiten som jag var inne på förut är det klart att om vi märker att det skenar iväg och blir stora orättvisor mellan olika boendeformer, privata och offentliga, tror jag att de flesta partier är ganska över-

ens om att vi ska få ut maximalt av skattepengarna och att det inte ska göras skillnad på människor och människor.

Prot. 2019/20:74
13 februari

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

Äldrefrågor

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU32 Återkoppling vid rapportering om misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism och vissa andra frågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU14 Riksrevisionens rapport om styrningen av rättskedjan

Punkt 1 (Helhetsperspektiv i rättskedjan)

1. utskottet
2. res. 1 (M, C, KD, L)

Votering:

184 för utskottet

124 för res. 1

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 57 SD, 25 V, 13 MP, 1 -

För res. 1: 61 M, 28 C, 19 KD, 16 L

Frånvarande: 12 S, 9 M, 5 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

Punkt 2 (Rättskedjeperspektiv i regleringsbrev)

1. utskottet
2. res. 2 (C)

Votering:

278 för utskottet

28 för res. 2

1 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 60 M, 57 SD, 25 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

För res. 2: 28 C

Avstod: 1 M

Frånvarande: 13 S, 9 M, 5 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

Ellen Juntti (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU18 Samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i krissituationer

Punkt 1 (Samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i krissituationer)

Under denna punkt hade endast yrkats bifall till utskottets förslag till beslut. Här föreslogs dels att riksdagen skulle godkänna ett avtal mellan Sverige och Norge om ömsesidigt bistånd mellan polisens särskilda insatsgrupper i krissituationer, dels att riksdagen skulle anta de ändringar i lagen om internationellt polisiärt samarbete som krävdes för att genomföra avtalet. Utskottets förslag innebar dock att en förvaltningsuppgift som innefattade myndighetsutövning kunde överlätas till annan stat. Riksdagen kunde enligt 10 kap. 3 och 8 §§ regeringsformen godkänna avtalet och anta lagändringarna genom ett enda beslut om *minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter* röstade för beslutet. Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning.

Votering:

307 för utskottet

42 frånvarande

Förste vice talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja, och kammaren hade således bifallit utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 61 M, 57 SD, 28 C, 25 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 M, 5 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

Punkt 3 (Tillsynsmöjligheter vid främmande stats myndighetsutövning i Sverige)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

281 för utskottet

26 för res. 1

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 61 M, 57 SD, 28 C, 19 KD, 16 L, 13 MP

För res. 1: 25 V, 1 -

Frånvarande: 13 S, 9 M, 5 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

FöU8 Vissa frågor om Försvarsmaktens personal

Punkt 1 (Utveckla och behålla personal inom försvaret)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

Votering:

246 för utskottet

61 för res. 1

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 57 SD, 28 C, 25 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

För res. 1: 61 M

Frånvarande: 13 S, 9 M, 5 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

Punkt 3 (Rekryteringsmyndighetens förutsättningar och lokalisering)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

161 för utskottet

57 för res. 4

89 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 25 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

För res. 4: 57 SD

Avstod: 61 M, 28 C

Frånvarande: 13 S, 9 M, 5 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

Punkt 7 (Veteranfrågor)

1. utskottet

2. res. 8 (M, KD, L)

Votering:

211 för utskottet

96 för res. 8

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 57 SD, 28 C, 25 V, 13 MP, 1 -

För res. 8: 61 M, 19 KD, 16 L

Frånvarande: 13 S, 9 M, 5 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

Punkt 9 (Hemvärn och frivilligorganisationer under kris och krig)

1. utskottet
2. res. 10 (C)

Votering:

278 för utskottet

28 för res. 10

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 61 M, 57 SD, 25 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

För res. 10: 28 C

Frånvarande: 14 S, 9 M, 5 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU4 Äldre frågor

Punkt 1 (Äldrelag)

1. utskottet
2. res. 1 (SD, C)

Votering:

224 för utskottet

82 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 61 M, 3 C, 25 V, 19 KD, 15 L, 13 MP, 1 -

För res. 1: 57 SD, 25 C

Frånvarande: 13 S, 9 M, 5 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 4 L, 3 MP, 1 -

Alireza Akhondi och Martina Johansson (båda C) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Johan Pehrson (L) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 7 (Särskilda boendeformer för äldre m.m.)

1. utskottet

2. res. 8 (V)

3. res. 9 (L)

Förberedande votering:

28 för res. 8

16 för res. 9

263 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Lorentz Tovatt (MP) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:
208 för utskottet
26 för res. 8
71 avstod
44 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 87 S, 60 M, 28 C, 19 KD, 1 L, 13 MP
För res. 8: 25 V, 1 -
Avstod: 56 SD, 15 L
Frånvarande: 13 S, 10 M, 6 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -
Fredrik Malm (L) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 8 (Parboendegaranti m.m.)

1. utskottet
2. res. 10 (M, KD)
Votering:
170 för utskottet
80 för res. 10
57 avstod
42 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 87 S, 28 C, 25 V, 16 L, 13 MP, 1 -
För res. 10: 61 M, 19 KD
Avstod: 57 SD
Frånvarande: 13 S, 9 M, 5 SD, 3 C, 2 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 12 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Framställning
2019/20:RB4 Medgivande för Riksbanken att delta i Internationella Valutafondens (IMF) finansieringslösning

Redogörelser

2019/20:OSSE1 OSSE:s svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2019
2019/20:SN1 Verksamhetsredogörelse för Statsrådsarvodesnämnden 2019
2019/20:ÖN1 Verksamhetsredogörelse för Riksdagens överklagandenämnd 2019

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 12 februari

2019/20:326 Utbyggnaden av laddstationer

av *Maria Stockhaus* (M)

till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

2019/20:327 Avgifter vid Arlanda

av *Maria Stockhaus* (M)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 12 februari

2019/20:938 Taiwans inkludering i WHO

av *Boriana Åberg* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:939 Kvinnors ekonomiska oberoende

av *Amineh Kakabaveh* (-)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:940 Transportstyrelsens råd om vindkraft och luftfart

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2019/20:941 Statlig närvaro i hela landet

av *Emilia Töyrä* (S)

till statsrådet *Lena Micko* (S)

2019/20:942 Granskning och revision av bistånd

av *Magdalena Schröder* (M)

till statsrådet *Peter Eriksson* (MP)

2019/20:943 Coronavirusets konsekvenser för handeln

av *Hans Rothenberg* (M)

till statsrådet *Anna Hallberg* (S)

§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 12 februari

2019/20:845 Höjning av fribeloppet för bostadstillägg för pensionärer

av *Mikael Strandman* (SD)

till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2019/20:847 EU-kommissionens tolkning av fågeldirektivet och skarvens status

av *Viktor Wärnick* (M)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2019/20:849 Avstängning av Ostkustbanan på sträckan Söderhamn–Gävle

av *Viktor Wärnick* (M)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2019/20:855 En ny materielförsörjningsstrategi

av *Pål Jonson* (M)
till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

2019/20:860 Säkerhetsrutiner kring tjänstetelefoner

av *Caroline Nordengrip* (SD)
till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

2019/20:856 Hyresnivåer vid nyproduktion vid fri hyressättning

av *David Josefsson* (M)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2019/20:857 Dispensmöjligheter för djursjukvårdare med arbetslivserfarenhet

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2019/20:859 Sydsamiska mötesplatser för unga

av *Cassandra Sundin* (SD)
till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)

2019/20:862 Mälardalens tekniska universitet

av *Pia Steensland* (KD)
till statsrådet *Matilda Ernkrans* (S)

2019/20:864 Taiwans samverkan med WHO

av *Hans Rothenberg* (M)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:876 Taiwan i WHO

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:889 Coronavirusets spridning och Taiwans deltagande i WHO

av *Boriana Åberg* (M)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:895 Republiken Kina (Taiwan) i WHO

av *Tobias Andersson* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:865 Postnord

av *Lars Hjalmered* (M)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

2019/20:866 Aktieägartillskott för att rädda Postnord

av *Lars Hjalmered* (M)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

2019/20:867 Tvärspåret mellan Arvidsjaur och Jörn

av *Jens Holm* (V)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

- 2019/20:868 Ändrade EBO-regler**
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2019/20:869 Elmarknadens utformning**
av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2019/20:871 Batteriskandaler**
av *Lotta Olsson* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)
- 2019/20:875 Statsbidrag för studentinflytande**
av *Pia Steensland* (KD)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)
- 2019/20:874 Beslutsformen för etableringsstopp för konfessionella friskolor**
av *Gudrun Brunegård* (KD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)
- 2019/20:885 Minskande kontanthantering**
av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till statsrådet Per Bolund (MP)
- 2019/20:877 Statens idrottspolitiska mål**
av *Saila Quicklund* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)
- 2019/20:878 Rånrisk genom uppgifter på söksajter**
av *Barbro Westerholm* (L)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2019/20:879 Remiss till markägareorganisationer**
av *Mikael Larsson* (C)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2019/20:886 Små bolag och framtidens elmarknad**
av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2019/20:884 Slopät karensavdrag för personal inom förskolan**
av *Michael Rubbestad* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)
- 2019/20:881 Värderingsstyrd slöja i förskolan**
av *Michael Rubbestad* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)
- 2019/20:882 Arbetet med inre utlänningskontroller**
av *Adam Marttinen* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)
- 2019/20:887 Sjuklönesystemet för småföretagare**
av *Tobias Andersson* (SD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)
- 2019/20:890 Terroristlöner**
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
- 2019/20:917 Palestina och terrorlöner**
av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:930 Budgetstöd till palestinska myndigheten

av *Magdalena Schröder* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:891 Konkurrenskraftsutredningen för Sveriges åkerier

av *Sten Bergheden* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:915 Ökad konkurrenskraft för åkerinäringen

av *Åsa Coenraads* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:892 Hjärt-lungräddning i skolan

av *Kalle Olsson* (S)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:893 Bedrägeribrott mot äldre

av *Staffan Eklöf* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:894 Trålförbud i skyddade områden

av *Betty Malmberg* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:901 Legionella i kyltorn

av *Eric Palmqvist* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:896 Svevia

av *Tobias Andersson* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:898 Dålig nättäckning på tågen

av *Sten Bergheden* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:900 Nykterhetskontroller på väg

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:899 Flygplatsöversynen

av *Åsa Coenraads* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 16.12.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.49,

av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.54 och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 4 Återkoppling vid rapportering om misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism och vissa andra frågor	2
Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU32	2
Anf. 1 FREDRIK STENBERG (S)	2
(Beslut fattades under § 11.)	2
§ 5 Riksrevisionens rapport om styrningen av rättskedjan	3
Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU14.....	3
Anf. 2 MAGDALENA SCHRÖDER (M).....	3
Anf. 3 HELENA VILHELMSSON (C)	4
Anf. 4 MATTIAS INGESON (KD).....	5
Anf. 5 JOHAN PEHRSON (L)	6
Anf. 6 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	7
(Beslut fattades under § 11.)	8
§ 6 Samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i krissituationer	9
Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU18.....	9
Anf. 7 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	9
Anf. 8 PETTER LÖBERG (S)	10
Anf. 9 MIKAEL DAMSGAARD (M)	10
Anf. 10 MATTIAS INGESON (KD).....	11
Anf. 11 JOHAN PEHRSON (L)	11
(Beslut fattades under § 11.)	12
§ 7 Vissa frågor om Försvarsmaktens personal.....	12
Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU8	12
Anf. 12 JAN R ANDERSSON (M).....	12
Anf. 13 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	14
Anf. 14 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	15
Anf. 15 MIKAEL OSCARSSON (KD)	17
Anf. 16 ALLAN WIDMAN (L).....	18
Anf. 17 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	19
Anf. 18 JAN R ANDERSSON (M) replik	20
Anf. 19 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik.....	21
Anf. 20 JAN R ANDERSSON (M) replik	21
Anf. 21 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik.....	22
Anf. 22 ALLAN WIDMAN (L) replik	22
Anf. 23 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik.....	22
Anf. 24 ALLAN WIDMAN (L) replik	23
Anf. 25 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik.....	23
Anf. 26 HANNA GUNNARSSON (V)	23
(Beslut fattades under § 11.)	25
§ 8 Äldre frågor	25
Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU4	25
Anf. 27 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	25
Anf. 28 ULRIKA HEINDORFF (M)	27

(forts. § 10).....	28
Ajournering.....	28
Återupptaget sammanträde.....	28
§ 9 Frågestund.....	28
Anf. 29 TREDJE VICE TALMANNEN	28
<i>Återinförande av investeringsstödet .....</i>	<i>28</i>
Anf. 30 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	28
Anf. 31 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	29
Anf. 32 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	29
Anf. 33 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	29
<i>Regeringens migrationspolitik.....</i>	<i>30</i>
Anf. 34 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD).....	30
Anf. 35 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	30
Anf. 36 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD).....	30
Anf. 37 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	31
<i>Livsmedelsforskningen i forsknings- och innovationspropositionen .....</i>	<i>31</i>
Anf. 38 ULRIKA HEIE (C)	31
Anf. 39 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	31
Anf. 40 ULRIKA HEIE (C)	31
Anf. 41 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	32
<i>Flygskatten och ett utökat RUT-avdrag.....</i>	<i>32</i>
Anf. 42 TONY HADDOU (V).....	32
Anf. 43 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	32
Anf. 44 TONY HADDOU (V).....	33
Anf. 45 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	33
<i>Segregationen och kommunernas situation .....</i>	<i>33</i>
Anf. 46 SOFIA DAMM (KD).....	33
Anf. 47 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	33
Anf. 48 SOFIA DAMM (KD).....	34
Anf. 49 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	34
<i>Hot och hat mot forskare.....</i>	<i>34</i>
Anf. 50 MARIA NILSSON (L).....	34
Anf. 51 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	35
Anf. 52 MARIA NILSSON (L).....	35
Anf. 53 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	35
<i>Samverkan mellan forskning och samhälle.....</i>	<i>35</i>
Anf. 54 LINUS SKÖLD (S).....	35
Anf. 55 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	36
Anf. 56 LINUS SKÖLD (S).....	36
Anf. 57 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	36
<i>Strukturell hemlöshet.....</i>	<i>36</i>
Anf. 58 EMMA HULT (MP)	36
Anf. 59 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	36
Anf. 60 EMMA HULT (MP)	37
Anf. 61 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	37
<i>Beviljandet av stöd till arbetsintegrerad lärarutbildning .....</i>	<i>37</i>
Anf. 62 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	37
Anf. 63 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	38
<i>Brott mot unga svenskar.....</i>	<i>38</i>
Anf. 64 HENRIK VINGE (SD).....	38

Anf. 65 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	38
<i>Konsumentskydd för bostadsrätter</i>	39
Anf. 66 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	39
Anf. 67 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	39
<i>Barnfamiljer i hemlöshet</i>	40
Anf. 68 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V)	40
Anf. 69 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	40
<i>Bostad först</i>	40
Anf. 70 CECILIA ENGSTRÖM (KD).....	40
Anf. 71 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	41
<i>Lämplighetstest för lärarutbildning</i>	41
Anf. 72 ROGER HADDAD (L).....	41
Anf. 73 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	41
<i>Åtgärder för främjande av besöksnäringen</i>	42
Anf. 74 ÅSA ERIKSSON (S)	42
Anf. 75 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	42
<i>Regeringens arbete mot den strukturella hemlösheten</i>	42
Anf. 76 DAVID JOSEFSSON (M)	42
Anf. 77 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	43
<i>Svenskfientlighet</i>	43
Anf. 78 ADAM MARTTINEN (SD)	43
Anf. 79 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	43
<i>Studentkårernas finansiering och oberoende</i>	44
Anf. 80 PIA STEENSLAND (KD)	44
Anf. 81 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	44
<i>Samverkansprogram för näringslivets klimatomställning</i>	45
Anf. 82 MARLENE BURWICK (S).....	45
Anf. 83 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	45
<i>Medel till Örebro universitets läkarutbildning</i>	45
Anf. 84 LOTTA OLSSON (M).....	45
Anf. 85 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	46
<i>Regional samverkan mot bostadsbristen</i>	46
Anf. 86 LARRY SÖDER (KD).....	46
Anf. 87 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	46
<i>Jobb till utrikes födda kvinnor</i>	47
Anf. 88 AMINEH KAKABAVEH (-)	47
Anf. 89 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	47
<i>Effekterna av investeringsstödet</i>	47
Anf. 90 ELIN LUNDGREN (S).....	47
Anf. 91 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	48
<i>Översyn av gymnasielagen</i>	48
Anf. 92 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	48
Anf. 93 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	48
<i>Regeringens bostadspolitik</i>	49
Anf. 94 JOAKIM JÄRREBRING (S).....	49
Anf. 95 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	49
<i>Osund priskonkurrens mellan offentliga och privata bolag</i>	50
Anf. 96 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	50
Anf. 97 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	50

§ 10 (forts. från § 8) Äldrefrågor (forts. SoU4)	50	Prot. 2019/20:74
Anf. 98 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	50	13 februari
Anf. 99 SOFIA NILSSON (C)	51	
Anf. 100 KARIN RÅGSJÖ (V).....	53	
Anf. 101 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD) replik.....	55	
Anf. 102 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	55	
Anf. 103 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD) replik.....	55	
Anf. 104 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	56	
Anf. 105 BARBRO WESTERHOLM (L).....	56	
Anf. 106 MATS WIKING (S).....	58	
Anf. 107 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	59	
Anf. 108 MATS WIKING (S) replik.....	60	
Anf. 109 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	60	
Anf. 110 MATS WIKING (S) replik.....	60	
(Beslut fattades under § 11.).....	61	
Ajournering	61	
Återupptaget sammanträde	61	
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	61	
FiU32 Återkoppling vid rapportering om misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism och vissa andra frågor	61	
JuU14 Riksrevisionens rapport om styrningen av rättskedjan	61	
JuU18 Samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i krissituationer.....	62	
FöU8 Vissa frågor om Försvarsmaktens personal	63	
SoU4 Äldrefrågor	64	
§ 12 Bordläggning	65	
§ 13 Anmälan om interpellationer	66	
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar	66	
§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor	66	
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 16.12	69	